

HET KOSTENRISICO

van het procederen in het auteursrecht

INTERNATIONAL LAW FIRM
TAHERI

ANJA PAZIRA

1088528

HBR-AS17-AS

INTERNATIONAL LAW FIRM TAHERI

HOGESHOOL LEIDEN

MW. A. FILEMON

MW. MR. I.J.S VAN MIERLO-GROOT

12 JUNI 2018

Het kostenrisico van het procederen in het auteursrecht

Een onderzoek naar de feiten en omstandigheden die een rol spelen bij de vaststelling van de proceskostenvergoeding ex artikel 1019h Rv in het auteursrecht.

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie “Het kostenrisico van het procederen in het auteursrecht”, welke ik heb geschreven ter afronding van de opleiding HBO-rechten aan de Hogeschool Leiden.

Het enige wat ik zeker wist voor het schrijven van mijn scriptie was dat ik wilde schrijven over een vraagstuk met betrekking tot het intellectueel eigendomsrecht. Deze passie is voortgekomen uit de minor Intellectueel Eigendom welke ik aan het begin van dit studiejaar heb gevolgd. Het vinden van een specifiek onderwerp heeft me echter wel meer tijd gekost. Mijn dank gaat daarom uit naar mw. mr. I.J.S. van Mierlo-Groot die als mijn onderzoeksdocent heeft geholpen met het vinden van dit onderwerp en heeft bijgedragen aan de vormgeving daarvan. Voorts wil ik mw. A. Filemon bedanken voor alle begeleiding die zij mij heeft gegeven tijdens het hele afstudeertraject en het beantwoorden van al mijn vragen.

Daarnaast wil ik International Law Firm Taheri bedanken voor de vrijheid die zij mij als mijn opdrachtgever heeft gegeven. Dit heeft ertoe geleid dat ik een onderwerp kon kiezen waar ik met passie over heb mogen schrijven en ik ben blij dat mijn enthousiasme over dit onderwerp voldoende was voor International Law Firm Taheri om daar in mee te gaan.

Tot slot gaat mijn dank uit naar mijn ouders, zusje, mw. J. Schuurman, mw. S.J. van Vulpen en mw. A. Hassanzadeh die mij tijdens het hele afstudeertraject hebben voorzien van morele ondersteuning, wijze raad en hulp waar mogelijk.

Anja Pazira

Reeuwijk, 4 juni 2018

Samenvatting

Sinds de inwerkingtreding van de Handhavingsrichtlijn op 1 augustus 2006 bestaat in Nederland de mogelijkheid om volledige proceskosten te vorderen in procedures inzake IE-rechten. Dit heeft ertoe geleid dat op grond van artikel 1019h Rv de redelijke en evenredige gerechtskosten en andere kosten die de in het gelijk gestelde partij heeft gemaakt, door de verliezende partij gedragen dienen te worden, tenzij de billijkheid zich daartegen verzet. Dit artikel bevat veel open normen en om rechters, partijen en hun advocaten een maatstaf te geven voor de beoordeling van de redelijke en evenredige proceskosten zijn op 1 augustus 2008 de indicatietarieven tot stand gekomen. Deze geven – zoals de naam al zegt – een indicatie van de proceskosten die in de regel nog als redelijk en evenredig kunnen worden aangemerkt. Echter, in de praktijk is gebleken dat rechters nog steeds geen eenduidige aanpak hebben voor de vaststelling van de hoogte van de proceskostenvergoeding. Oorzaak hiervoor is dat rechters ambtshalve beslissingen mogen nemen over de hoogte van de proceskostenvergoeding.

Voor International Law Firm Taheri is het om die reden erg complex om een schatting te maken van de kosten die gepaard zullen gaan met een auteursrechtelijke procedure hetgeen wel van groot belang vanwege het feit dat de verliezende partij in de volledige proceskosten kan worden veroordeeld. Het kostenrisico is daarmee een belangrijk aspect bij de afweging voor cliënten of zij al dan niet een procedure zullen starten. Het doel van dit onderzoek is derhalve het adviseren van International Law Firm Taheri over de proceskostenveroordeling in het auteursrecht. Om dit doel te kunnen bereiken, luidt de centrale vraag als volgt:

“Welk advies kan International Law Firm Taheri haar cliënten bieden over de proceskostenveroordeling in het auteursrecht op grond van wet- en regelgeving, literatuur- en jurisprudentieonderzoek?”

Om de centrale vraag te kunnen beantwoorden is er uitgebreid literatuuronderzoek gedaan en een wetsanalyse uitgevoerd om een volledig beeld te krijgen van de proceskostenveroordeling in het auteursrecht. Vervolgens is er een jurisprudentieonderzoek uitgevoerd waarbij een totaal aantal van 22 uitspraken is onderzocht die betrekking hadden op handhaving van auteursrechten.

Uit het jurisprudentieonderzoek is gebleken dat het meest voorkomende oordeel matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding aan de hand van de indicatietarieven betreft. Dit is in 30% van de procedures het oordeel geweest. Als er wordt gekeken naar kort geding procedures dan stijgt dit percentage naar 50%. Motivering hiervoor is in 33,3% van de procedures het gebrek aan onderbouwing waarom overschrijding van het maximaal geldende indicatietarief als redelijk en evenredig beoordeeld dient te worden. In 26,7% van de procedures is de gevorderde proceskostenvergoeding volledig toegewezen. Daarbij speelt het voeren van verweer een grote rol. Uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek is namelijk gebleken dat van alle procedures waarin er geen verweer is gevoerd tegen de gevorderde proceskostenvergoeding, de rechter in 71,4% van de procedures is overgegaan tot volledige toewijzing daarvan.

Tevens kan uit het jurisprudentieonderzoek worden geconcludeerd dat het overleggen van een kostenspecificatie essentieel is voor een proceskostenveroordeling ex artikel 1019h Rv, bij gebreke waarvan een proceskostenvergoeding op basis van het liquidatietarief zal worden toegewezen. Een proceskostenvergoeding ex artikel 1019h Rv zal aldus nimmer worden toegewezen indien de kostenspecificatie niet (tijdig) is ingediend.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	p. 5
§1.1. Probleemanalyse	p. 5
§1.1.1 Praktijkprobleem	p. 6
§1.2 Doelstelling, centrale vraag en deelvragen	p. 6
§1.2.1 Doelstelling	p. 6
§1.2.2 Centrale vraag	p. 7
§1.2.3 Deelvragen	p. 7
§1.2.3 Operationaliseren van begrippen	p. 7
§1.3 Onderzoeksmethode	p. 7
Hoofdstuk 2: Het toepassingsbereik van artikel 1019h Rv	p. 9
§2.1 Materiële en formele toepassingsbereik	p. 9
§2.1.1 Materiële toepassingsbereik	p. 9
§2.1.2 Formele toepassingsbereik	p. 10
§2.2 De glijdende schaal van Verkade	p. 11
§2.3 Tussenconclusie	p. 13
Hoofdstuk 3: Vergoedbare kosten	p. 14
§3.1 Overige kosten	p. 14
§3.2 Kostenspecificatie	p. 15
§3.3 Vergoedbare kosten na intrekking kort geding	p. 16
§3.4 Tussenconclusie	p. 16
Hoofdstuk 4: Indicatietarieven	p. 17
§4.1 De totstandkoming van de indicatietarieven	p. 17
§4.2 Herziening van de indicatietarieven	p. 19
§4.3 Tussenconclusie	p. 19e
Hoofdstuk 5: Resultaten	p. 21
§5.1 Algemene resultaten	p. 21
§5.2 Volledige toewijzing	p. 22

§5.2.1 Kostenspecificatie	p. 22
§5.2.2 Redelijkheid en evenredigheid	p. 23
§5.2.3 Gemengde procedure	p. 23
§5.2.4 Kort geding	p. 24
§5.3 Matiging aan de hand van de indicatietarieven	p. 24
§5.4 Matiging	p. 25
§5.4.1 Matiging als gevolg van verweer	p. 27
§5.5 Compensatie van de proceskosten	p. 28
§5.6 Tussenconclusie	p. 29
Hoofdstuk 6: Conclusie	p. 30
§6.1 Toepassing van artikel 1019h Rv	p. 30
§6.2 Meest voorkomende oordeel	p. 31
§6.3 Volledige toewijzing van de gevorderde proceskosten	p. 32
§6.4 Matiging van de gevorderde proceskosten	p. 32
§6.5 Compensatie van de gevorderde proceskosten	p. 32
§6.6. Overig	p. 33
§6.7 Doel van het onderzoek	p. 33
Hoofdstuk 7: Aanbevelingen	p. 34
Bronnenlijst	p. 38
Bijlagen	p. 40
Bijlage I: Geanalyseerde jurisprudentie	
Bijlage II: Legenda	
Bijlage III: Resultaten jurisprudentieonderzoek	

Hoofdstuk 1

Inleiding

§1.1 Probleemanalyse

International Law Firm Taheri is een kantoor dat gespecialiseerd is in verschillende rechtsgebieden waaronder het intellectuele eigendomsrecht (hierna: IE-recht). Zij staat houders van IE-rechten bij en tevens vermeende inbreukmakers op het IE-recht. Een groot verschil tussen procederen in het IE-recht in vergelijking tot andere rechtsgebieden is de proceskostenveroordeling. Sinds de inwerkingtreding van de Handhavingsrichtlijn op 1 augustus 2006 bestaat in Nederland namelijk de mogelijkheid om volledige proceskosten te vorderen in procedures inzake handhaving van IE-rechten. Op grond van artikel 14 van deze richtlijn dienen de lidstaten er zorg voor te dragen dat, als algemene regel, de redelijke en evenredige gerechtskosten en andere kosten die de in het gelijk gestelde partij heeft gemaakt, door de verliezende partij zullen worden gedragen, tenzij de billijkheid zich daartegen verzet.¹

Artikel 14 van de Handhavingsrichtlijn is op 1 augustus 2007 geïmplementeerd in artikel 1019h van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (hierna: Rv) en heeft de nodige onrust, onzekerheid en frustratie met zich meegebracht.² Nederlandse rechters bleken moeite te hebben met het trekken van een duidelijke lijn bij de toepassing van artikel 1019h Rv met als gevolg dat er nauwelijks een patroon te vinden was in de toewijzing en met name de matiging van de gevorderde proceskosten.³ Dit was niet alleen een probleem voor de rechters, maar ook de partijen en hun advocaten hadden behoefte aan een duidelijke maatstaf voor de beoordeling van 'redelijke en evenredige' proceskosten, hetgeen leidde tot de totstandkoming van de indicatietarieven op 1 augustus 2008.⁴

De indicatietarieven zijn op alle IE-zaken van toepassing met uitzondering van octrooizaken en geven – zoals de naam al zegt – een indicatie van het maximale bedrag aan proceskosten dat in de regel nog als redelijk en evenredig kan worden aangemerkt.⁵ De reden dat de indicatietarieven niet van toepassing zijn op octrooizaken, is vanwege de specifieke kenmerken van dat IE-recht.⁶ De kosten die onder de indicatietarieven vallen betreffen uitsluitend de werkzaamheden van de advocaat met inbegrip van de buitengerechtelijke advocaatkosten en dus niet de griffiekosten, deurwaarderskosten of kosten voor het inschakelen van deskundigen.⁷

Sinds de totstandkoming van de indicatietarieven op 1 augustus 2008 zijn deze een aantal keer herzien waarbij de laatste herziening 1 april 2017 betreft. Door deze herziening is er een aantal aspecten aangepast ten opzichte van de versie van 1 september 2014, de meest recente versie voorafgaand aan de herziening van 1 april 2017. Dit heeft zich voornamelijk geuit in de verhoging van de maximaal geldende indicatietarieven alsmede de uitbreiding van de keuzes in complexiteit van het geding.⁸ Tevens zijn er bij de laatste herziening indicatietarieven voor

¹ Richtlijn 2004/48/EG, PbEU 2004, L 157.

² Olieslagers & Van Gompel, AMI 2014-5, p. 1.

³ P. Sluijter, p. 61.

⁴ Bettink & Hoefnagel, IER 2010/47, afl. 4.

⁵ Olieslagers & Van Gompel, AMI 2014-5, p. 2.

⁶ Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1 april 2017), p. 2.

⁷ Gielen (red) e.a., p. 760.

⁸ C. Vrendenburg, p. 154.

incidenten vastgesteld.⁹ Daarnaast bevatte de vorige versie van de indicatietarieven de regel dat indien de opgegeven proceskosten niet bestreden werden, deze in het algemeen gevolgd dienden te worden, ook indien het bedrag hoger was dan de indicatietarieven.¹⁰ Dit is thans niet meer aan de orde. Na de laatste herziening van de indicatietarieven is bepaald dat indien de hoogte van de proceskostenveroordeling niet is onderbouwd, het hoogste indicatietarief zal worden toegewezen. Is de hoogte van de proceskostenveroordeling wel onderbouwd, dan worden de redelijke en evenredige proceskosten toegewezen. Voorts is bepaald dat vorderingen die het maximaal geldende indicatietarief overschrijden, enkel in bijzondere gevallen toegewezen worden op basis van de specifieke kenmerken van het geval.¹¹

Ondanks dat het doel van de invoering van de indicatietarieven was om de voorspelbaarheid van de kostenrisico's te vergroten, is in de praktijk gebleken dat na de invoering van de indicatietarieven de rechters nog steeds geen eenduidige aanpak hebben voor de vaststelling van de hoogte van de proceskostenvergoeding.¹² Oorzaak hiervan is dat rechters ambtshalve beslissingen mogen nemen over de hoogte van de proceskostenvergoeding. Allereerst kan de rechter besluiten de kosten volledig toe te wijzen hetgeen voor zich spreekt. Daarnaast kan de rechter besluiten de proceskosten te compenseren. Dit houdt in dat iedere partij haar eigen kosten draagt of slechts een deel van de kosten van de wederpartij dient te vergoeden. Tot slot kan de rechter besluiten de proceskosten te matigen (aan de hand van de indicatietarieven).

§1.1.1 Praktijkprobleem

Voor International Law Firm Taheri is het vanwege de vele open normen van artikel 1019h Rv erg complex om een schatting te maken van de kosten die gepaard zullen gaan met een IE-procedure. Dit is wel van groot belang in het IE-recht vanwege het feit dat de verliezende partij in de volledige proceskosten kan worden veroordeeld. Het kostenrisico is daarmee een belangrijk aspect bij de afweging voor de cliënten of zij al dan niet een procedure zullen starten.

Derhalve heeft International Law Firm Taheri mij gevraagd om te onderzoeken of er bepaalde feiten en omstandigheden zijn die een rol spelen bij de vaststelling van de proceskostenvergoeding na de herziening van de indicatietarieven de dato 1 april 2017. Gezien het feit dat het IE-recht een groot onderzoeksgebied betreft en de IE-zaken van International Law Firm Taheri voornamelijk betrekking hebben op het auteursrecht, is er gekozen om het onderzoek uitsluitend op het auteursrecht te richten, omdat dit voor International Law Firm Taheri de voorkeur heeft.

§1.2 Doelstelling, centrale vraag en deelvragen

§1.2.1 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is het adviseren van International Law Firm Taheri over de proceskostenveroordeling in het auteursrecht door middel van wet- en regelgeving, literatuur- en jurisprudentieonderzoek.

⁹ Indicatietarieven in IE-zaken 2014 (versie 1 september 2014) ; Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1 april 2017).

¹⁰ C. Vrendenbarg, p. 177.

¹¹ Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1 april 2017).

¹² Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1 april 2017).

§1.2.2 Centrale vraag

Welk advies kan International Law Firm Taheri haar cliënten bieden over de proceskostenveroordeling in het auteursrecht op grond van wet- en regelgeving, literatuur- en jurisprudentieonderzoek?

§1.2.3 Deelvragen

Juridisch-theoretisch:

1. Wat valt er onder het bereik van artikel 1019h Rv, blijkens de wet- en regelgeving?
2. Welke kosten vallen onder de proceskostenvergoeding, blijkens literatuuronderzoek?
3. Wat houden de indicatietarieven na de herziening op 1 april 2017 in?

Praktijkgericht:

4. Onder welke feiten en omstandigheden wordt de gevorderde proceskostenvergoeding volledig toegewezen, blijkens jurisprudentieonderzoek?
5. Onder welke feiten en omstandigheden wordt de gevorderde proceskostenvergoeding gematigd aan de hand van de indicatietarieven, blijkens jurisprudentieonderzoek?
6. Onder welke feiten en omstandigheden wordt de gevorderde proceskostenvergoeding gecompenseerd, blijkens jurisprudentieonderzoek?

§1.2.3 Operationaliseren van begrippen

Wanneer er wordt gesproken over '*proceskosten*' in dit onderzoek, wordt er gerefereerd naar de advocaatkosten tenzij anders vermeld.

Wanneer er wordt gesproken over '*omstandigheden*' in dit onderzoek, wordt er gerefereerd naar alle factoren die invloed hebben gehad op de hoogte van de proceskostenvergoeding.

§1.3 Onderzoeksmethode

Voor de beantwoording van de juridisch-theoretische deelvragen (hoofdstuk 2 t/m 4) zijn verschillende onderzoeksmethoden gebruikt. Allereerst is er uitgebreid literatuuronderzoek gedaan om een correct en volledig beeld te krijgen van de proceskostenveroordeling in het IE-recht. Vervolgens is er een wetsanalyse uitgevoerd die vooral betrekking heeft gehad op artikel 14 van de Handhavingsrichtlijn en artikel 1019h Rv. Dit is verder onderzocht door bestudering van de Memorie van Toelichting waarin het toepassingsbereik van artikel 1019h Rv uiteen is gezet. Tevens is er een aantal artikelen uit vaktijdschriften onderzocht. Tot slot is er gebruik gemaakt van jurisprudentie als rechtsbron. Volledigheidshalve wordt hierbij vermeld dat sommige bronnen vóór 1 april 2017 zijn gepubliceerd, echter zijn deze wel bruikbaar aangezien de wet- en regelgeving omtrent de proceskostenveroordeling in het IE-recht niet is aangepast, enkel de indicatietarieven zijn herzien.

De praktijkgerichte deelvragen zijn beantwoord door middel van een jurisprudentieanalyse waarbij jurisprudentie hier als kennisbron is gebruikt. International Law Firm Taheri is natuurlijk enkel geïnteresseerd in de meest actuele beoordeling waardoor de jurisprudentie na 1 april 2017 is geselecteerd zodat deze in lijn ligt met de laatste herziening van de indicatietarieven. Om de actualiteit van het onderzoek te kunnen waarborgen is het onderzoek

gestopt op 17 mei 2018. Hierdoor zijn alle uitspraken waar handhaving van het auteursrecht centraal stond, tussen de periode van 1 april 2017 en 17 mei 2018 onderzocht.

De selectie bestaat verder uit zaken in eerste aanleg waarbij zowel kort geding zaken als bodemprocedures zijn onderzocht. Derhalve is er een totaal aantal van 22 uitspraken geanalyseerd, echter wordt er bij de analyse een totaal aantal uitspraken van 30 genomen. Reden hiervoor is dat sommige procedures zijn onderverdeeld in conventie, reconventie, tussenkomst, incident, hoofdzaak of meerdere gedaagden. Deze procedures kunnen niet als één geheel behandeld worden, daar er binnen één procedure verschillende proceskostenveroordelingen zijn vastgesteld. Om een realistisch beeld te kunnen schetsen van de resultaten die uit de jurisprudentieanalyse voortvloeien, komen sommige procedures meer dan één maal voor waardoor er dus een totaal aantal van 30 procedures is.

Met betrekking tot de hoogte van de vordering en de veroordeling is er gekozen om enkel de advocaatkosten in de resultaten op te nemen. Reden hiervoor is dat de indicatietarieven enkel betrekking hebben op de advocaatkosten. Wanneer de exploitkosten en het griffierecht bij de uiteindelijke veroordeling opgeteld zouden worden, zou er aldus een onrealistisch beeld voortvloeien uit het onderzoek. Tevens zou het in sommige procedures lijken alsof de veroordeling hoger is dan de vordering terwijl het verschil in de vordering en de veroordeling dan enkel betrekking heeft op het griffierecht en de exploitkosten. In alle onderzochte uitspraken bestaat de vordering enkel uit de advocaatkosten en is dat hetgeen waar uiteindelijk over geoordeeld wordt. Het oordeel over de advocaatkosten is ten slotte relevant voor dit onderzoek. Derhalve is ervoor gekozen om de nadruk daar op te leggen en aldus enkel de advocaatkosten op te nemen in de resultaten. De uiteindelijke proceskostenveroordeling ligt aldus hoger aangezien daar nog de exploitkosten en het griffierecht bij opgeteld dienen te worden.

De resultaten die uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek zijn voortgekomen, zijn opgenomen in een matrix. De matrix alsmede de bijbehorende legenda zijn opgenomen in de bijlagen. Volledigheidshalve wordt aangegeven dat de resultaten verder uiteen worden gezet in hoofdstuk 5 waarbij de keuze is gemaakt om in afwijking van de Leidraad direct naar bepaalde procedures te verwijzen, omdat dit de leesbaarheid van het hoofdstuk ten goede komt.

Hoofdstuk 2

Het toepassingsbereik van artikel 1019h Rv

Een auteursrechthebbende die met betrekking tot zijn of haar auteursrecht een zaak aanhangig maakt, dient er rekening mee te houden dat een beroep op een proceskostenveroordeling ex artikel 1019h Rv niet altijd wordt toegewezen. Juist omdat de toepassing van artikel 1019h Rv leidt tot een proceskostenveroordeling die aanzienlijk hoger kan uitvallen dan de gebruikelijke proceskostenveroordeling op grond van artikel 237 e.v. Rv, is het van belang dat het duidelijk is wanneer artikel 1019h Rv van toepassing wordt geacht.

§2.1 Materiële en formele toepassingsbereik

De proceskostenbepaling heeft een wederkerig karakter, omdat beide partijen aanspraak kunnen maken op een volledige proceskostenveroordeling. Er wordt dan ook niet gesproken van een ‘rechthebbende’ en een ‘inbreukmaker’, maar van een ‘in het ongelijk gestelde partij’ en een ‘in het gelijk gestelde partij’, waarbij de in het gelijk gestelde partij al haar kosten vergoed kan krijgen zolang deze redelijk en evenredig zijn. Dit wordt ook wel ‘*two way fee shifting*’ genoemd.¹³

Wanneer beide partijen proceskosten op grond van artikel 1019h Rv vorderen of aanvoeren dat dit artikel op het geschil van toepassing is, wordt van de toepasselijkheid van artikel 1019h Rv uitgegaan en kan nader onderzoek naar de toepasselijkheid aldus achterwege worden gelaten. In het geval dat alleen één partij een beroep doet op artikel 1019h Rv en de wederpartij zich niet over de toepasselijkheid uitlaat, dient de rechter ambtshalve over de toepasselijkheid te beslissen. Dit oordeelde het hof Den Haag in de zaak Hoogendon tegen Dutch Spiral.¹⁴

Indien de rechter ambtshalve over gaat tot een nader onderzoek naar de toepasselijkheid van artikel 1019h Rv, dan zal de rechter daar aan de hand van het materiële en het formele toepassingsbereik over oordelen, hetgeen voortvloeit uit artikel 1019 Rv.

§2.1.1 Materiële toepassingsbereik

Het materiële toepassingsbereik houdt in dat artikel 1019h Rv enkel van toepassing is bij geschillen met betrekking tot handhaving van IE-rechten. Geschillen met betrekking tot slaafse nabootsing, éénlijnsprestaties, oneerlijke concurrentie, vergelijkende en misleidende reclame en het portretrecht vallen derhalve niet onder het toepassingsbereik van artikel 1019h Rv. Wel heeft de wetgever procedures betreffende handelsnaamgeschillen toegevoegd aan het toepassingsbereik van artikel 1019h Rv, omdat deze weinig afwijken van geschillen over andere IE-rechten.¹⁵

Het kan uiteraard ook voorkomen dat er sprake is van een gemengde zaak. Daarover is bij de indicatietarieven bepaald dat de in het gelijk gestelde partij in beginsel op basis van evenredigheid een vergoeding ex artikel 1019h Rv krijgt voor het IE-deel en een forfaitaire vergoeding op basis van het liquidatietarief voor het overige deel.¹⁶ Indien er sprake is van een gemengde zaak dient de in het gelijk gestelde partij aan te geven hoeveel tijd en welke kosten

¹³ Vrendenburg 2018, p. 161.

¹⁴ Hof 17 januari 2012, ECLI:NL:GHSGR:2012:BV1072.

¹⁵ Gielen 2017, p. 760.

¹⁶ Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1-04-2017), p.4.

gepaard zijn gegaan met het IE-deel. Bij het ontbreken van een dergelijke schatting zal de rechter daar ambtshalve over beslissen, hetgeen aldus gevolgen heeft voor de voorspelbaarheid van de proceskostenvergoeding. In de praktijk zal de partij die van mening is een sterke zaak te hebben, zoveel mogelijk tijd en kosten aan het voorbereiden van het IE-rechtelijke deel toeschrijven aangezien die kosten in aanmerking kunnen komen voor vergoeding op grond van artikel 1019h Rv.¹⁷

§2.1.2 Formele toepassingsbereik

Naast het materiële toepassingsbereik bestaat tevens het formele toepassingsbereik. Voordat daar op in wordt gegaan, wordt er eerst gekeken naar artikel 1019h Rv waar een formeel vereiste uit voortvloeit, namelijk:

“Voor zover nodig in afwijking van de tweede paragraaf van de twaalfde afdeling van de tweede titel van het eerste Boek en in afwijking van artikel 843a, eerste lid, wordt de in het ongelijk gestelde partij desgevorderd veroordeeld in redelijke en evenredige gerechtskosten en andere kosten die de in het gelijk gestelde partij heeft gemaakt, tenzij de billijkheid zich daartegen verzet.”¹⁸

Uit het bovenstaande vloeit voort dat veroordeling van de wederpartij ex artikel 1019h Rv expliciet door één van de partijen of beide partijen in de dagvaarding of bij antwoord moet zijn gevorderd.¹⁹ Laten beide partijen dit na, dan is de bepaling dus ook niet van toepassing. Dit vloeit tevens voort uit het Endstra-arrest van 30 mei 2008 waarin Nieuw Amsterdam aan het slot van het pleidooi in hoger beroep een kostenspecificatie overlegde met een onderbouwing van haar gevorderde proceskosten van Endstra. De Hoge Raad wees de vordering van Nieuw Amsterdam af en stelde hierbij dat het in strijd is met een goede procesorde om de proceskostenveroordeling in zo een laat stadium van de procedure kenbaar te maken en te specificeren waardoor de wederpartij daar onvoldoende verweer tegen heeft kunnen voeren.²⁰

Over het formele toepassingsbereik van artikel 1019h Rv is in de Memorie van Toelichting het volgende bepaald:

“In titel 15 van het derde boek worden alle bepalingen over handhaving van intellectuele eigendomsrechten die in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering geïmplementeerd worden, bijeen gezet. Het betreft maatregelen van civiel procesrecht die genomen kunnen worden naar aanleiding van inbreuk of dreigende inbreuk op rechten die voortvloeien uit de wetten die in artikel 1019 zijn opgesomd (...).”²¹

Het formele toepassingsbereik geeft duidelijkheid over wat ‘handhaving’ in de bovengenoemde context inhoudt. De onduidelijkheid over de invulling van de term ‘handhaving’ is al meermaals in de praktijk voorgekomen. Een belangrijk arrest daarbij is het Bericap/Plastinnova arrest waarin het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: HvJ EU) heeft besloten dat een procedure tot nietigverklaring van een IE-recht, waarbij een geschil wegens inbreuk in het geheel niet aan de orde is, niet onder het bereik van artikel 1019h Rv valt. Reden hiervoor is dat het doel van een nietigheidsprocedure volgens het HvJ EU niet strekt tot bescherming van

¹⁷ C. Vrendenburg, ‘Proceskostenveroordeling volgens de glijdende schaal van Verkade’, BIE 2014, afl. 11, p. 226.

¹⁸ Art. 1019h Rv.

¹⁹ C. Janssens, ‘De proceskostenveroordeling in IE-zaken’, Advocatenblad 2016, afl.6, p. 63.

²⁰ HR 30 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC2153.

²¹ Kamerstukken II 2005/06, 30 392, nr.3, p. 17.

houders van IE-rechten waardoor het niet onder het bereik van artikel 1019h Rv valt. In het vorengenoemde arrest heeft de HvJ EU vastgesteld dat enkel de aspecten die onlosmakelijk samengaan met de handhaving van en de inbreuken op de IE-rechten, onder de Handhavingsrichtlijn vallen.²²

§2.2 De glijdende schaal van Verkade

In paragraaf §2.1.2 is vastgesteld dat een procedure tot nietigverklaring van een IE-recht waarbij een geschil wegens inbreuk in het geheel niet aan de orde is, niet onder het bereik van artikel 1019h Rv valt. Echter, indien een vermeende inbreukmaker een procedure tegen een rechthebbende wil starten, zal deze de geldigheid van het IE-recht aanvechten. Immers, wanneer vaststaat dat er geen sprake is van een geldig IE-recht is er tevens geen sprake van inbreuk.²³ Dit zou betekenen dat een vermeende inbreukmaker nimmer een proceskostenveroordeling ex artikel 1019h Rv zou kunnen vorderen.

Voorgaande kwestie is tevens in de praktijk voorgekomen in de octrooizaak Leo Pharma tegen Sandoz. Hier vorderde Leo Pharma in conventie een verbod van inbreuk op haar octrooi met nevenvorderingen, waarop Sandoz in reconventie een vordering tot nietigverklaring van het Nederlandse deel van het octrooi indiende. Het gerechtshof heeft de vordering van Leo Pharma afgewezen en de vordering van Sandoz toegewezen waarna het gerechtshof vervolgens op de voet van artikel 1019h Rv Leo Pharma heeft veroordeeld in de door Sandoz gemaakte proceskosten. Leo Pharma stelde – met verwijzing naar het Bericap-arrest – dat het gerechtshof hier ten onrechte toepassing heeft gegeven aan artikel 1019h Rv met betrekking tot het gedeelte over de geldigheid van het octrooi. De Hoge Raad heeft de argumentatie van Leo Pharma hier niet gevolgd en Advocaat-Generaal Verkade (hierna: Verkade) concludeerde dat indien tegen een inbreukvordering verweer wordt gevoerd met een beroep op nietigheid van het IE-recht, het nog steeds gaat om een procedure met betrekking tot inbreuk op IE-rechten in de zin van artikel 2 van de Handhavingsrichtlijn. Hierdoor is de partij die zich ten onrechte op het IE-recht beriep nog steeds de ‘verliezende partij’ in de zin van artikel 14 van de Handhavingsrichtlijn respectievelijk ‘de in het ongelijk gestelde partij’ als bedoeld in artikel 1019h Rv.²⁴

Het vorengenoemde arrest is voor Verkade aanleiding geweest om verschillende procedures te onderzoeken waarin de vermeende inbreukmaker zich verweert met de stelling dat er geen sprake is van een IE-recht. Het resultaat van het onderzoek is een helder overzicht van een aantal varianten waarin de geldigheid van het IE-recht kan of moet worden aangevochten. Helaas is de zaak door de Hoge Raad afgedaan op grond van artikel 81 RO en aldus niet volgens de glijdende schaal van Verkade. Om een duidelijk beeld te kunnen schetsen van de toepasselijkheid van artikel 1019h Rv is het overzicht toch bij dit onderzoek opgenomen. Hieronder zal deze lijst in drie verschillende schema’s worden weergegeven waarbij volledigheidshalve wordt aangegeven dat dit een niet-limitatieve lijst betreft en dit ook de reden is voor de intervallen, zodat de niet genoemde tussenvarianten gemakkelijk geplaatst kunnen worden.²⁵

²² C. Vrendenbarg, ‘Proceskostenveroordeling volgens de glijdende schaal van Verkade’, BIE 2014, afl. 11, p. 227.

²³ HvJ EU 15 november 2012, ECLI:EU:C:2012:717.

²⁴ M. Truijens, ‘10 jaar volledige proceskostenveroordeling – how about it?’, BIE 2016, afl. 11/12, p. 308.

²⁵ C. Vrendenbarg, ‘Proceskostenveroordeling volgens de glijdende schaal van Verkade’, BIE 2014, afl.11, p. 228.

Artikel 1019h Rv wel van toepassing	
Variant A	Beroep op nietigheid als exceptief verweer in een inbreukactie bij de civiele rechter (wanneer dat mogelijk is).
Variant C	Inroepen nietigheid in reconventie in een inbreukactie bij de civiele rechter (wanneer dat mogelijk is).
Variant E	Inroepen nietigheid in een vrijwel synchrone maar separate procedure (omdat zulks procesrechtelijk vereist is), hangende inbreukactie bij de civiele rechter.
Variant H	Nietigheidsprocedure na sommatie door pretens rechthebbende ('vooruitgeschoven niet-inbreukverweer'), beantwoord met een inbreukactie in reconventie.
Variant J	Nietigheidsprocedure na sommatie door pretens rechthebbende ('vooruitgeschoven niet-inbreukverweer'), beantwoord met een inbreukactie in een vrijwel synchrone maar separate procedure.

Variant (A) wordt ook wel de 'doorsnee IE-zaak' genoemd waarbij artikel 1019h Rv wel van toepassing is. Variant (C) t/m (J) zijn varianten op (A) en dus voorbeelden van acties van de wederpartij van de rechthebbende die een gevolg zijn van (of gevolgd worden door) een inbreukactie door de rechthebbende. Zij vallen derhalve binnen het bereik van artikel 1019h Rv. De zaak Leo Pharma tegen Sandoz valt onder (C) en daarom is in die zaak een veroordeling in de kosten op grond van artikel 1019h Rv uitgesproken, ondanks dat de zaak op grond van artikel 81 RO is afgedaan.

Artikel 1019h Rv niet van toepassing	
Variant U	Spontane nietigheids- of negatieve-verklaring voor-recht-procedure (van de aanvang af) bij een rechterlijke instantie.
Variant W	Spontane oppositie- c.q. nietigheidsprocedure bij administratieve instantie, zonder hogere voorziening bij rechterlijke instantie omdat die niet mogelijk is.
Variant Z	Spontane oppositie- c.q. nietigheidsprocedure bij administratieve instantie, eventueel gevolgd door hoge re voorziening bij rechterlijke instantie waar die mogelijk is.

Variant (Z) is zoals deze uit het Bericap-arrest volgt en hierbij is artikel 1019h Rv dus niet van toepassing. Variant (U) en (W) zijn gelijk te stellen met de Bericap-situatie (Z) en vallen zodoende buiten het bereik van artikel 1019h Rv.

De middenmoot	
Variant L	Nietigheidsprocedure na sommatie door pretens rechthebbende ('vooruitgeschoven niet-inbreukverweer'), zonder dat die (reeds) gevolgd wordt door een inbreukactie.
Variant O	Oppositie- c.q. nietigheidsprocedure bij een administratieve instantie (in het kader van verleningsprocedure) hangende sommatie (of: schermutselingen) i.v.m. 'toekomstige' inbreuk, zonder hogere voorziening bij rechterlijke instantie omdat die niet mogelijk is.
Variant Q	Oppositie- c.q. nietigheidsprocedure bij een administratieve instantie (in het kader van verleningsprocedure) hangende sommatie (of: schermutselingen) i.v.m. 'toekomstige' inbreuk, eventueel gevolgd door hogere voorziening bij rechterlijke instantie waar die mogelijk is.

Dan blijven varianten (L), (O), en (Q) over welke ook wel de 'middenmoot' worden genoemd.²⁶ De vraag die centraal staat om vast te kunnen stellen of deze varianten onder het bereik van artikel 1019h Rv vallen is: *'Is de dreiging van handhaving door de rechthebbende concreet?'*, hetgeen volgt uit de zaak Pharmaceuticals tegen Mylan waar artikel 1019h Rv niet van toepassing werd geacht, omdat de nietigheidsprocedure niet volgde op voldoende concrete dreiging van handhaving van het octrooi.²⁷

§2.3 Tussenconclusie

De toepasselijkheid van artikel 1019h Rv kan worden onderverdeeld in het materiële en het formele toepassingsbereik. Het materiële toepassingsbereik houdt in dat artikel 1019h Rv enkel van toepassing kan zijn indien het geschil betrekking heeft op handhaving van IE-rechten. Het formele toepassingsbereik geeft meer duidelijkheid over de invulling van de term 'handhaving', waarbij de glijdende schaal van Verkade als bruikbaar handvat kan worden gebruikt voor de vaststelling ervan. Uitgangspunt bij de glijdende schaal van Verkade luidt dat in het geval er verweer wordt gevoerd tegen een inbreukvordering met een beroep op nietigheid van het IE-recht, het nog steeds gaat om een procedure omtrent inbreuk op IE-rechten in de zin van artikel 2 van de Handhavingsrichtlijn. Hierdoor is de partij die zich ten onrechte op het IE-recht beriep nog steeds de 'verliezende partij' in de zin van artikel 14 van de Handhavingsrichtlijn respectievelijk 'de in het ongelijk gestelde partij' als bedoeld in artikel 1019h Rv.

Indien toepasselijkheid van artikel 1019h Rv vaststaat, maar er sprake is van een gemengde zaak, dient de in het gelijk gestelde partij in haar kostenspecificatie aan te geven hoeveel tijd en welke kosten gepaard zijn gegaan met het IE-deel. Indien dit redelijk en evenredig wordt geacht door de rechter, wordt aan de in het gelijk gestelde partij een vordering toegewezen ex artikel 1019h Rv voor het IE-deel en een forfaitaire vergoeding op basis van het liquidatietarief voor de overige kosten. Heeft de in het gelijk gestelde partij geen verdeling gemaakt dan oordeelt de rechter daar ambtshalve over.

²⁶ C. Vrendenburg, 'Proceskostenveroordeling volgens de glijdende schaal van Verkade', BIE 2014, afl.11, p. 229.

²⁷ Rb. 11 december 2013, ECLI:NL:RBDHA:2013:19241.

Hoofdstuk 3

Vergoedbare kosten

Nu in het vorige hoofdstuk is vastgesteld wanneer artikel 1019h Rv van toepassing is, is het vervolgens van belang om vast te stellen welke kosten gevorderd kunnen worden. De wetgever heeft zich daar vrij summier over uitgelaten, namelijk dat het moet gaan om de redelijke en evenredige proceskosten en de overige kosten die de in het gelijk gestelde partij heeft gemaakt.²⁸ Wat onder de proceskosten valt is uiteraard duidelijk, namelijk het griffierecht en de (gerechtelijke en buitengerechtelijke) kosten van de advocaat of gemachtigde.²⁹ Wat moet worden verstaan onder overige kosten is echter minder vanzelfsprekend aangezien de wetgever zich daar niet over heeft uitgelaten en daarmee de rechter de vrijheid heeft gegeven voor de invulling daarvan. In dit hoofdstuk zal besproken worden welke kosten onder de overige kosten kunnen vallen en derhalve ex artikel 1019h Rv gevorderd kunnen worden alsmede welke kosten in aanmerking komen voor een vergoeding indien een zaak wordt ingetrokken.

§3.1 Overige kosten

Om een beeld te krijgen van kosten die als overige kosten kunnen worden gevorderd, wordt hieronder een niet-limitatieve lijst opgenomen van kosten die in de praktijk als overige kosten zijn toegewezen:³⁰

- Kosten van deskundigen
- Kosten van vertalers
- Kosten van deurwaarders
- Onderzoekskosten
- Reis- en verblijfskosten
- Beslagkosten
- Kosten van het ex parte verbod

Uit de praktijk vloeit een tweetal vereisten voort die in de rechtspraak zijn vastgesteld voor de vergoeding van overige kosten. Allereerst dient er te worden aangetoond dat de kosten die als overige kosten gevorderd worden, verband houden met de procedure.³¹ Voorbeeld hierbij is dat de Hoge Raad de gevorderde reis- en verblijfskosten van twee advocaten heeft toegewezen ondanks dat maar één advocaat het woord voerde. Daarnaast houdt de rechter rekening met hoe de gevorderde kosten zijn samengesteld.³² Om daar een voorbeeld bij te noemen heeft de Hoge Raad geoordeeld dat het als dubbel werk wordt gezien als er naast een cassatieadvocaat tevens een gewone advocaat aan de zaak meewerkt waardoor deze kosten niet voor vergoeding in aanmerking kwamen.³³ Uit de bovenstaande voorbeelden blijkt dat niet alle kosten die verband houden met de procedure altijd voor vergoeding in aanmerking komen waarbij de toewijzing daarvan afhankelijk is van de manier waarop de kosten zijn samengesteld.

²⁸ Indicatie-tarieven in IE-zaken 2017 (versie 1-04-2017), p.1.

²⁹ M. Truijens, '10 jaar volledige proceskostenveroordeling – how about it?', BIE 2016, afl.11/12, p. 310.

³⁰ Vrendenbarg 2018, p. 201.

³¹ Vrendenbarg 2018, p. 201.

³² M. Truijens, '10 jaar volledige proceskostenveroordeling – how about it?', BIE 2016, afl. 11/12, p. 308.

³³ HR 13 februari 2015, ECLI:NL:HR:2015:292.

§3.2 Kostenspecificatie

Een gevorderde proceskostenvergoeding dient altijd gebaseerd te zijn op een – ingebrachte – kostenspecificatie die een aantal punten dient te bevatten:³⁴

- Een gedetailleerde opgave van het gehanteerde (uur)tarief van de betrokken advocaat/advocaten inclusief eventuele prijsafspraken.
- Een duidelijk overzicht waaruit voortvloeit welke tijd, welke advocaat, op welke datum aan een bepaalde werkzaamheid heeft besteed. De werkzaamheden dienen hierbij voldoende concreet te zijn omschreven.
- Een specificatie van de aard en hoogte van de verschotten en indien er aanspraak wordt gemaakt op vergoeding van BTW, tevens een onderbouwing waarom dit verschuldigd is.
- Indien van toepassing welk deel van de gevorderde kosten respectievelijk aan de conventie en de reconventie en/of incidenten moet worden toegerekend.
- Indien van toepassing een indicatie van welk deel van de gevorderde kosten onder het bereik van artikel 1019h Rv valt.

Het doel van het overleggen van een kostenspecificatie is dat de wederpartij de mogelijkheid krijgt om daartegen verweer te kunnen voeren alsmede dat de rechter de redelijkheid en evenredigheid van de kosten kan beoordelen. Het is derhalve belangrijk dat in de kostenspecificatie duidelijk is opgenomen hoeveel tijd aan een specifieke taak is besteed waarbij eveneens een uurtarief en datum vermeld dienen te worden. Een omslachtige omschrijving met een bedrag is aldus onvoldoende. Het gaat erom dat de rechter en de wederpartij door middel van de kostenspecificatie kunnen beoordelen of de werkzaamheden en het aantal uren met elkaar in verhouding staan.³⁵

De kostenspecificatie dient tijdig ingediend te worden waarbij de algemene regel is dat het tijdig is zolang er voor de wederpartij nog gelegenheid bestaat om verweer te kunnen voeren. In eerste aanleg dient de kostenspecificatie uiterlijk 24 uur voor de zitting als productie te worden ingediend, waardoor de wederpartij dan tijdens de zitting nog de mogelijkheid heeft om hierop te reageren. Echter, er zijn tevens uitzonderingen bekend waar de 24-uurs regel op zich niet volstond. Een voorbeeld daarvan is een kort geding zaak tussen I4F en Unillin waarbij er minder dan 24 uur voor de zitting een aanvullende specificatie was ontvangen die wel door de rechter was geaccepteerd, omdat de wederpartij niet had aangevoerd niet in staat te zijn geweest om de specificatie te bestuderen en het verweer hierop voor te bereiden.³⁶ Het is aldus van belang om in het geval dat er niet aan de 24-uurs regel wordt voldaan tevens aan te geven dat er onvoldoende gelegenheid bestond om kennis te nemen van de specificatie en hier verweer tegen te voeren.

Natuurlijk bestaat er tevens de mogelijkheid dat partijen overeenstemming hebben bereikt over de hoogte van de proceskosten. Indien daar sprake van is, is het indienen van een kostenspecificatie geen vereiste aangezien er mag worden aangenomen dat een proceskostenvergoeding die tussen partijen is overeengekomen, redelijk en evenredig is in de

³⁴ Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1-04-2017), p.5.

³⁵ HR 30 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC2153.

³⁶ Rb. 27 november 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:13595.

zin van artikel 1019h Rv. De in het gelijk gestelde partij dient dan enkel aanspraak te maken op de overeengekomen kosten waarbij zij het overeengekomen bedrag dient op te geven.³⁷ Wellicht ten overvloede wordt hierbij tevens aangegeven dat aan de toepasselijkheid van artikel 1019h Rv in dit geval voorbij kan worden gegaan.³⁸

§3.3 Vergoedbare kosten na intrekking kort geding

Maar wat nou in het geval dat er kosten zijn gemaakt door de gedaagde partij ter voorbereiding van een kort geding, maar deze uiteindelijk wordt ingetrokken? Daarover heeft de Hoge Raad op 3 juni 2016 geoordeeld dat de door gedaagde gemaakte voorbereidingskosten wél voor vergoeding in aanmerking komen, ondanks het feit dat de procedure officieel nog niet is uitgeroepen en formeel nog niet aanhangig is gemaakt. Van belang hierbij is de termijn van 14 dagen na de intrekking van het kort geding waarbinnen de gemaakte kosten gevorderd moeten worden.³⁹

Een zaak is aanhangig gemaakt op het moment dat aan de gedaagde mededeling is gedaan van het voorgenomen kort geding alsmede de datum en het tijdstip van de behandeling daarvan. Tevens dient de gedaagde op de hoogte te zijn gesteld van de inhoud van de conceptdagvaarding. Een uiteindelijk niet-uitgebrachte kort geding dagvaarding kan dus gezien worden als het intrekken van een kort geding, hetgeen kan leiden tot een kostenveroordeling ex artikel 1019h Rv.⁴⁰

§3.4 Tussenconclusie

Om in aanmerking te kunnen komen voor vergoeding van overige kosten, dienen deze kosten verband te houden met de procedure en dient er te worden aangetoond hoe deze kosten zijn samengesteld. Dit laatste dient voort te vloeien uit een kostenspecificatie die minimaal 24 uur voor de zitting moet zijn ingediend. Indien er geen kostenspecificatie wordt overlegd, kan er geen proceskostenveroordeling op grond van artikel 1019h Rv worden toegewezen. Zijn er partijafspraken gemaakt over de proceskostenveroordeling, dan is een kostenspecificatie niet vereist. Wel dient er aanspraak te worden gemaakt op de overeengekomen kosten en dient het overeengekomen bedrag te worden opgegeven.

Mocht een kort geding procedure worden ingetrokken terwijl daar wel reeds kosten voor zijn gemaakt dan kan de gedaagde partij aanspraak maken op de door haar gemaakte voorbereidingskosten. Dit dus ondanks het feit dat de procedure officieel nog niet is uitgeroepen en formeel nog niet aanhangig is gemaakt. Deze kosten dienen binnen 14 dagen na de intrekking van het kort geding gevorderd te worden.

³⁷ Vrendenburg 2018, p. 227.

³⁸ Indicatietaarief in IE-zaken 2017 (versie 1-04-2017), p.4-5.

³⁹ HR 3 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1046.

⁴⁰ M. Truijens, '10 jaar volledige proceskostenveroordeling – how about it?', BIE 2016, afl. 11/12, p. 309.

Hoofdstuk 4

Indicatietarieven

Zoals in hoofdstuk 2 en 3 reeds aan de orde is gekomen, heeft de wetgever geen minimale en maximale tarieven vastgesteld voor de proceskosten op grond van artikel 1019h Rv en als enkel vereiste gesteld dat de kosten redelijk en evenredig dienen te zijn en de billijkheid zich niet tegen de toekenning daarvan diende te verzetten. Nederlandse rechters ondervonden hierdoor moeite om een duidelijke lijn te trekken bij de toepassing van artikel 1019h Rv waardoor nauwelijks een patroon te vinden was in de toewijzing en met name de matiging van de gevorderde proceskosten.⁴¹ Dit probleem speelde niet enkel bij de rechters, ook partijen en hun advocaten hadden duidelijk behoefte aan een maatstaf voor de beoordeling van redelijke en evenredige proceskosten, om zo de kostenrisico's al in een vroeg stadium beter in te kunnen schatten. Voorgaande heeft geleid tot de totstandkoming van de indicatietarieven op 1 augustus 2008.⁴² In dit hoofdstuk zal worden besproken wat de indicatietarieven exact inhouden en hoe deze in de praktijk terugkomen.

§ 4.1 De totstandkoming van de indicatietarieven

De indicatietarieven zijn tot stand gekomen na consultatie van de Nederlandse Orde van Advocaten en geven – zoals de naam al zegt – een indicatie van het maximale bedrag aan proceskosten dat in de regel nog als redelijk en evenredig kan worden aangemerkt.⁴³ Het doel van de indicatietarieven is het vergroten van de voorspelbaarheid van de kostenrisico's.⁴⁴ Om dit doel te kunnen verwezenlijken is er een onderverdeling gemaakt in de soort procedure waarbij de maximale indicatietarieven worden vastgesteld aan de hand van de complexiteit van het geding. Na de totstandkoming van de indicatietarieven in 2008 zijn deze voor het laatst de dato 1 april 2017 herzien. Dit heeft niet enkel tot verhoging van de maximale indicatietarieven geleid, ook zijn de categorieën meer uiteengezet.

Voor de beeldvorming zijn de indicatietarieven met betrekking tot kort geding procedures en bodemzaken hieronder opgenomen. Volledigheidshalve wordt hierbij aangegeven dat enkel de tarieven die van toepassing zijn op procedures in eerste aanleg hierbij zijn opgenomen, aangezien het onderzoek zich enkel tot daar strekt.

Categorie I. Kort geding	
Zeer eenvoudig	Liquidatietarief
Eenvoudig	Maximaal € 6.000,-
Normaal	Maximaal € 15.000,-
Complex	Maximaal € 25.000,-

⁴¹ Wefers Bettink & Hoefnagel, IER 2010, afl. 4, p.47.

⁴² Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1-04-2017), p.1.

⁴³ NOvA 2017, Advies, p. 1-2.

⁴⁴ D. Visser, NJB 2017, afl. 15, p. 1034-1035.

Categorie II.a Bodemzaken	
Zeer eenvoudig	Liquidatietarief
Eenvoudig	Maximaal € 8.000,-
Normaal (t/m CNA of re- en dupliek)	Maximaal € 17.500,-
Normaal (na aanvullende akte-/conclusiewisseling en/of pleidooi)	Maximaal € 20.000,-
Complex (t/m CNA of re- en dupliek)	Maximaal € 35.000,-
Complex (na aanvullende akte-/conclusiewisseling en/of pleidooi)	Maximaal € 40.000,-

Categorie II.b Incidenten in bodemzaken	
Zeer eenvoudig	Liquidatietarief
Eenvoudig	Maximaal € 1.000,-
Normaal	Maximaal € 2.500,-
Complex	Maximaal € 5.000,-

Zoals reeds aangegeven zijn de indicatietarieven onderverdeeld op basis van complexiteit van het geding en om de complexiteit te bepalen, wordt aan de onderstaande elementen getoetst:⁴⁵

- De omvang van het (redelijkerwijs noodzakelijke) feitenonderzoek ten behoeve van de procedure.
- De omvang van het relevante feitencomplex.
- De grondslagen van de vorderingen (met inachtneming van eventuele wijzigingen van de eis).
- De omvang van het verweer (meerdere grondslagen en een groot aantal verweren zullen vaak leiden tot een complexere procedure).
- Het aantal proceshandelingen.
- Het aantal relevante producties.
- Het financiële belang van de zaak, voor zover kenbaar.

Ter aanvulling op de bovenstaande lijst kan tevens worden getoetst of de inzet van het aantal advocaten – gelet op de omvang en complexiteit van de procedure – redelijk en evenredig is.⁴⁶

Nadat vast is komen te staan hoe complex het geding is, wordt er gekeken naar de onderbouwing van de gevorderde proceskosten. Hiermee wordt gerefereerd naar de kostenspecificatie die reeds in §3.2 uiteen is gezet. Is de gevorderde proceskostenvergoeding niet conform de daaraan gestelde vereisten onderbouwd, dan wordt in beginsel het liquidatietarief toegepast. Is de gevorderde proceskostenvergoeding wél onderbouwd conform de daaraan gestelde vereisten, dan wordt er verder getoetst of de gevorderde proceskosten redelijk en evenredig zijn, rekening houdend met het maximaal geldende indicatietarief.⁴⁷ Regel

⁴⁵ Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1-04-2017), p.6.

⁴⁶ Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1-04-2017), p.6.

⁴⁷ Vrendenbarg 2018, p. 208.

hierbij is dat bedragen die het maximaal geldende indicatietarief overschrijden, enkel in bijzondere gevallen worden toegewezen op basis van de specifieke kenmerken van het geval.⁴⁸

§4.2 Herziening van de indicatietarieven

De laatste herziening van de indicatietarieven is gebaseerd op een aantal ontwikkelingen binnen de rechtspraak waaronder de zaak United Video Properties tegen Telenet van 28 juli 2016.⁴⁹ Het Hof van Justitie heeft in deze procedure bepaald dat een systeem van forfaitaire tarieven voor proceskostenveroordeling in IE-zaken is toegestaan. Voorwaarde hierbij is dat de rechter wel nog de mogelijkheid heeft om rekening te houden met de specifieke kenmerken van het geding. Tevens dienen de tarieven zo te zijn samengesteld dat een significant en passend deel van de redelijke en evenredige kosten van de in het gelijk gestelde partij door de verliezende partij wordt gedragen.⁵⁰ Dit heeft zich ontwikkeld in de vorengenoemde regel dat overschrijding van de indicatietarieven enkel in bijzondere gevallen mag worden toegewezen op basis van de specifieke kenmerken van het geval. Visser (2016) schreef naar aanleiding van het vorengenoemde het volgende:

“Het systeem van indicatietarieven dat de laatste jaren in Nederland voorzichtig meer en meer wordt gehanteerd lijkt daarmee toelaatbaar. Maar het systeem van zeer onvoorspelbare volledige proceskostenveroordelingen dat in Nederland nog altijd de norm is, lijkt hiermee op het eerste gezicht ook niet van tafel.”⁵¹

Het huidige systeem houdt in dat beide partijen een proceskostenvergoeding vorderen die in de praktijk dus veelal uit ongeveer hetzelfde bedrag bestaat. De ene partij kan dan moeilijk de redelijkheid en evenredigheid van de gevorderde proceskosten van de andere partij betwisten zonder daarmee in zijn of haar eigen voet te schieten, zij vordert immers evenveel. Derhalve kan een advocaat zich in een groot aantal van de IE-zaken niet beroepen op de onredelijkheid en onevenredigheid van de gevorderde proceskosten, en een proceskostenvordering waar geen of onvoldoende verweer tegen wordt gevoerd, wordt vrijwel altijd door de rechter toegewezen.⁵²

Voorgaande heeft geleid tot een ‘chilling effect’, hetgeen inhoudt dat een partij snel bereid is om aan de klacht van de wederpartij gehoor te geven om zo aansprakelijkheid en hoge proceskosten te voorkomen.⁵³ Die rechtsonzekerheid heeft ertoe geleid dat er zodoende weinig IE-zaken bij de rechter worden aangebracht. Wanneer rechters massaal ambtshalve zullen beslissen dat het indicatietarief redelijk en evenredig is en hier niet meer van af wordt geweken, zal de rechtszekerheid toenemen en het chilling effect afnemen. Daarbij kan eveneens de mogelijkheid tot afwijking van de indicatietarieven bestaan, maar dit dient dan enkel in zeer uitzonderlijke gevallen te gebeuren.⁵⁴

§4.3 Tussenconclusie

De indicatietarieven worden onderverdeeld aan de hand van de soort procedure en de complexiteit van het geding. Om de complexiteit vast te kunnen stellen wordt er onder andere

⁴⁸ Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1-04-2017), p.5.

⁴⁹ Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 1-04-2017), p.1.

⁵⁰ HvJ EU 28 juli 2016, ECLI:EU:C:2016:611.

⁵¹ D. Visser, ‘De vis wordt duur betaald’, IE-forum, gepubliceerd op 31 augustus 2016.

⁵² D. Visser, ‘De vis wordt duur betaald’, IE-forum, gepubliceerd op 31 augustus 2016.

⁵³ Vrendenbarg 2018, p. 300.

⁵⁴ D. Visser, ‘De vis wordt duur betaald’, IE-forum, gepubliceerd op 31 augustus 2016.

gekeken naar de omvang, het aantal procesbehandelingen en het financiële belang van de zaak. Vervolgens wordt er gekeken naar de onderbouwing van de gevorderde proceskostenvergoeding. Is de gevorderde proceskostenvergoeding niet (voldoende) onderbouwd, meer specifiek dat er geen kostenspecificatie wordt overlegd, dan wordt in beginsel het liquidatietarief toegepast. Is de gevorderde proceskostenvergoeding wel voldoende onderbouwd, dan zal er verder worden getoetst of de gevorderde proceskosten redelijk en evenredig zijn. Regel hierbij is dat bedragen die het maximaal geldende indicatietarief overschrijden enkel in bijzondere gevallen worden toegewezen op basis van de specifieke kenmerken van het geval.

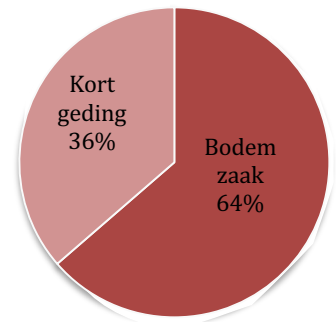
In de praktijk is gebleken dat de indicatietarieven de laatste jaren steeds meer gehanteerd worden, echter zijn zeer onvoorspelbare volledige proceskostenveroordeling nog altijd de norm. Reden hiervoor is dat een proceskostenvergoeding waar geen of onvoldoende verweer tegen wordt gevoerd, vrijwel altijd wordt toegewezen. In het geval dat beide partijen ongeveer hetzelfde bedrag aan proceskosten vorderen, dan kan de ene partij moeilijk de redelijkheid en evenredigheid van de gevorderde proceskosten van de ander partij betwisten zonder daarmee in zijn of haar eigen voet te schieten. Dit heeft geleid tot een chilling effect waarbij een partij snel bereid is om aan de klacht van de wederpartij gehoor te geven om zo aansprakelijkheid en hoge proceskosten te kunnen voorkomen.

Dit was het afsluitende hoofdstuk met betrekking tot het theoretische deel van het onderzoek. In het volgende hoofdstuk zullen de resultaten uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek uiteen worden gezet, die een aanvulling zullen zijn op theorie die in de voorgaande hoofdstukken aan bod is gekomen.

Hoofdstuk 5

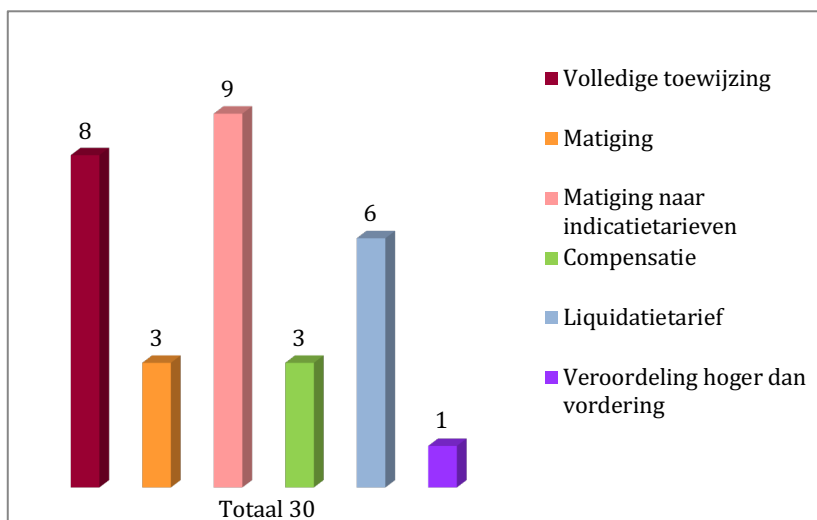
Resultaten

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek uiteen worden gezet. Ten behoeve van het jurisprudentieonderzoek zijn er 22 uitspraken geanalyseerd waarvan acht kort geding procedures en 14 bodemprocedures. De resultaten van het jurisprudentieonderzoek zijn weergegeven in een matrix die een totaal aantal uitspraken van 30 bevat.⁵⁵ Zoals in §1.3 reeds is besproken, zijn sommige uitspraken onderverdeeld in conventie, reconventie, tussenkomst, incident, hoofdzaak of meerdere gedaagden. Deze uitspraken kunnen niet als één procedure behandeld worden vanwege het feit dat er binnen één procedure verschillende uitspraken zijn gedaan met betrekking tot de proceskostenveroordeling. Om een realistisch beeld te kunnen schetsen van de resultaten die uit de jurisprudentieanalyse voortvloeien, zijn sommige uitspraken meer dan één maal in de matrix opgenomen waardoor er aldus een totaal aantal van 30 uitspraken is. De vorengenoemde matrix bevat een aantal afkortingen waarvan de betekenis alsmede de toelichting daarbij in een tabel uiteen zijn gezet, welke is opgenomen in de bijlagen.⁵⁶

§5.1 Algemene resultaten

Om een algemeen beeld te kunnen schetsen van de resultaten van het jurisprudentieonderzoek zijn de verschillende oordelen van de rechters hieronder uiteengezet (figuur I). Hieruit is af te leiden dat er zes verschillende oordelen zijn geweest, welke in de volgende paragrafen per oordeel besproken zullen worden.

Uit de bovenstaande tabel vloeit voort dat het meest voorkomende oordeel van de rechter de matiging van de gevorderde proceskosten aan de hand van de indicatietarieven betreft. Dit wordt gevolgd door de volledige toewijzing welke in acht van de 30 procedures is voorgekomen.

⁵⁵ Zie bijlage III.

⁵⁶ Zie bijlage II.

In zes van de 30 procedures is er geoordeeld dat een proceskostenveroordeling ex artikel 1019h Rv niet van toepassing was en is er derhalve een proceskostenvergoeding op basis van het liquidatietarief toegewezen. Vervolgens zijn de proceskosten in drie van de 30 procedures tussen partijen gecompenseerd en zijn in drie van de 30 uitspraken de proceskosten gematigd. Tot slot is er één uitspraak geweest waarin de uiteindelijke proceskostenveroordeling hoger was dan de gevorderde proceskostenvergoeding.

§5.2 Volledige toewijzing

§5.2.1 Kostenspecificatie

Zoals in §5.1 reeds is aangegeven, is de rechter in acht van de 30 geanalyseerde procedures overgegaan tot een volledige toewijzing van de gevorderde proceskostenvergoeding. In zes van de acht procedures is er een kostenspecificatie overgelegd. Van de overige twee procedures kon er bij een van de procedures niet uit de uitspraak worden opgemaakt of er wel of geen kostenspecificatie was overgelegd⁵⁷ en bij de laatste procedure waren er partijafspraken gemaakt over de proceskosten.⁵⁸

Het overleggen van een kostenspecificatie is essentieel bij het vorderen van een proceskostenvergoeding ex artikel 1019h Rv. Dit blijkt uit de matrix waaruit voortvloeit dat in 100% van de procedures waarin een proceskostenvergoeding op grond van artikel 1019h Rv is gevorderd waarbij geen kostenspecificatie is overgelegd, de rechter is overgegaan tot een proceskostenveroordeling op basis van het liquidatietarief.⁵⁹ Voorgaande betekent dat een proceskostenvergoeding ex artikel 1019h Rv nimmer wordt gehanteerd indien er een kostenspecificatie ontbreekt.

In een van de procedures is ondanks het overleggen van een kostenspecificatie toch het liquidatietarief toegepast. De in het gelijk gestelde partij had in deze procedure de kostenspecificatie in het geding gebracht nadat de advocaat van de wederpartij zich had onttrokken. De rechter stelde hierbij dat niet vast kon worden gesteld dat de wederpartij kennis had kunnen nemen van deze kostenspecificatie aangezien er geen ontvangstbewijs van de kostenspecificatie door de in het gelijk gestelde partij was overgelegd. Ten gevolge hiervan heeft de rechtbank de proceskostenveroordeling op het liquidatietarief gebaseerd.⁶⁰

Reden waarom het van belang wordt geacht dat de wederpartij kennis heeft kunnen nemen van de kostenspecificatie is omdat zij de mogelijkheid moet krijgen om hiertegen verweer te voeren.⁶¹ In deze zaak was de rechtbank aldus van mening dat de in het ongelijk gestelde partij hier niet de mogelijkheid toe had gekregen waardoor een proceskostenveroordeling op basis van artikel 1019h Rv hier niet van toepassing kon zijn.⁶² Hieruit vloeit voort dat het dus zeer belangrijk is om naast het indienen van een kostenspecificatie eveneens de ontvangstbevestiging door de wederpartij in te dienen om een proceskostenveroordeling op basis van het liquidatietarief te kunnen voorkomen.

⁵⁷ Zie bijlage III, uitspraaknummer 1.

⁵⁸ Zie bijlage III, uitspraaknummer 23.

⁵⁹ Zie bijlage III.

⁶⁰ Zie bijlage III, uitspraaknummer 29.

⁶¹ HR 30 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC2153.

⁶² Zie bijlage III, uitspraaknummer 29.

§5.2.2 Redelijkheid en evenredigheid

Uit de theorie, besproken in hoofdstuk 3, kwam continu de redelijkheid en evenredigheid van de proceskostenvergoeding aan bod. Er was door de wetgever geen maximum en/of minimum bedrag voor de proceskostenvergoeding ex artikel 1019h Rv bepaald. De wetgever heeft enkel één vereiste opgenomen, namelijk dat de proceskostenvergoeding redelijk en evenredig dient te zijn en de billijkheid zich niet tegen de toekenning ervan dient te verzetten.⁶³

Van alle acht procedures waarin de gevorderde proceskostenvergoeding volledig is toegewezen, is de redelijkheid en evenredigheid van de vordering in zes procedures aan bod gekomen. Dit betekent dat in twee procedures waarin de rechter is overgegaan tot een volledige toewijzing van de gevorderde proceskostenvergoeding, de redelijkheid en evenredigheid noch door de rechter noch door de partijen is besproken. In een van deze twee procedures heeft de rechter niet gemotiveerd waarom de gevorderde proceskostenvergoeding volledig is toegewezen.⁶⁴ In de andere procedure is de motivering van de rechter voor volledige toewijzing van de gevorderde proceskostenvergoeding gelegen in het feit dat er geen verweer tegen de vordering was gevoerd waarbij de redelijkheid en evenredigheid van de gevorderde proceskostenvergoeding geen rol heeft gespeeld bij de toewijzing ervan.⁶⁵ Hieruit kan worden afgeleid dat een gevorderde proceskostenvergoeding als redelijk en evenredig beoordeeld kan worden enkel door het feit dat de wederpartij daar geen verweer tegen heeft gevoerd. De redelijkheid en evenredigheid van een gevorderde proceskostenvergoeding kunnen aldus samenhangen met het wel of niet voeren van verweer.

§5.2.3 Gemengde procedure

Uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek vloeit voort dat er één procedure is geweest waarin de proceskostenveroordeling hoger is geweest dan wat de in het gelijk gestelde partij in eerste instantie had gevorderd.⁶⁶ De oorzaak daarvan is gelegen in de verdeling die is gemaakt tussen de handhaving van IE-rechten en de onrechtmatige daad. De in het gelijk gestelde partij had een verdeling verzocht waarin hooguit 20% aan de onrechtmatige daad werd toegekend, maar de rechter achtte het in deze zaak redelijk om 10% aan de onrechtmatige daad toe te rekenen vanwege de geringe aandacht die daaraan was besteed. Daar het vonnis voor 1 april 2017 was bepaald, had de rechter gesteld de regeling met betrekking tot de indicatietarieven in de onderhavige procedure niet te hanteren aangezien de rechter die regeling niet met partijen had kunnen bespreken. De proceskosten zijn om die reden gebaseerd op het beleid dat voor de inwerkintreding van de indicatietarieven op 1 april 2017 werd gehanteerd.⁶⁷

Naast het overleggen van een kostenspecificatie is het aldus tevens van belang dat er een verdeling wordt gemaakt tussen de kosten die betrekking hebben op handhaving van IE-rechten en het overige deel. Van de 30 procedures zijn er zes procedures waarin het ging om een gemengde zaak waar aldus een verdeling gemaakt diende te worden tussen de kosten die waren gemaakt ten behoeve van handhaving van het IE-recht en het overige deel. Bij twee van de zes procedures heeft de in het gelijk gestelde partij het nagelaten om een verdeling aan te voeren, hetgeen er toe heeft geleid dat de rechter de verdeling van de wederpartij aanhield bij de

⁶³ Artikel 1019h Rv.

⁶⁴ Zie bijlage III, uitspraaknummer 1.

⁶⁵ Zie bijlage III, uitspraaknummer 26.

⁶⁶ Zie bijlage III, uitspraaknummer 15.

⁶⁷ Zie bijlage III, uitspraaknummer 15.

vaststelling van de proceskostenveroordeling.⁶⁸ Daarnaast waren er twee procedures waarin beide partijen zich niet over de verdeling hadden uitgelaten, waardoor de rechter deze ambtshalve heeft vastgesteld.⁶⁹ De procedure waarin de in het gelijk gestelde partij wel een verdeling had aangevoerd, maar deze niet werd gevolgd, is de vorengenoemde procedure waarin de rechter een gunstigere verdeling aanhield dan welke door de in het gelijk gestelde partij gevorderd was.⁷⁰ In de overige procedure had de in het gelijk gestelde partij zowel geen kostenspecificatie als een verdeling overgelegd, waardoor de rechter oordeelde dat het liquidatietarief toegepast diende te worden.⁷¹

Voorgaande betekent dat indien de in het gelijk gestelde partij – in het geval van een gemengde zaak – een verdeling aanvoert van de kosten en daar geen of onvoldoende verweer tegen wordt gevoerd, de kans aanzienlijk is dat de rechter deze verdeling zal hanteren. Het aanvoeren van een verdeling heeft derhalve reducering van het kostenrisico tot gevolg.

§5.2.4 Kort geding

Van alle kort geding procedures die zijn geanalyseerd, is de proceskostenvergoeding maar in twee procedures volledig toegewezen. In de eerste procedure lag de gevorderde proceskostenvergoeding volgens de rechter in lijn met het maximaal geldende indicatietarief voor die procedure.⁷² Bij de tweede procedure was er geen verweer gevoerd tegen de vordering en het oordeel van de rechter was dat de kostenspecificatie redelijk en evenredig voorkwam.⁷³ In het overgrote deel van de kort geding procedures – lees: vijf van de 10 – matigt de rechter de proceskosten aan de hand van de indicatietarieven. Wanneer het gaat om een kort geding zaak zoekt de rechter aldus in 50% van de procedures aansluiting bij de indicatietarieven. Motivering hiervan is dat de overschrijding van de indicatietarieven de rechter niet redelijk en evenredig voor komt en dat er voor redelijke en evenredige proceskosten aansluiting wordt gezocht bij de indicatietarieven dan wel dat de overschrijding van de indicatietarieven niet gemotiveerd is, waardoor er aansluiting wordt gezocht bij de indicatietarieven. Hieruit vloeit voort dat het enkel vorderen van een proceskostenvergoeding die de indicatietarieven overschrijdt in een kort geding procedure veelal onvoldoende is voor de volledige toewijzing daarvan. Om de kans op een volledige toewijzing van de proceskosten in een kort geding procedure te kunnen vergroten, dient de in het gelijk gestelde partij – naast het overleggen van een kostenspecificatie – voldoende te motiveren waarom overschrijding van de indicatietarieven in die desbetreffende procedure redelijk en evenredig bevonden dient te worden. Uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek volgt dat bij het ontbreken van een motivering voor de overschrijding van de indicatietarieven, de rechter in 50% van de procedures aansluiting zoekt bij de indicatietarieven.

§5.3 Matiging aan de hand van de indicatietarieven

In de vorige paragraaf (§5.2.4) is matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding aan de hand van de indicatietarieven reeds aan bod gekomen, echter enkel met betrekking tot kort geding procedures. Als er wordt gekeken naar het totaal aantal onderzochte procedures is de

⁶⁸ Zie bijlage III, uitspraaknummer 1 en 9.

⁶⁹ Zie bijlage III, uitspraaknummer 4 en 14.

⁷⁰ Zie bijlage III, uitspraaknummer 15.

⁷¹ Zie bijlage III, uitspraaknummer 25.

⁷² Zie bijlage III, uitspraaknummer 5.

⁷³ Zie bijlage III, uitspraaknummer 19.

rechter in negen van de 30 procedures overgegaan tot matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding aan de hand van de indicatietarieven. Bij vijf van de negen procedures is er verweer gevoerd tegen de gevorderde proceskostenvergoeding door de wederpartij. Ondanks dat het verweer enkel in drie van de vijf procedures voldoende wordt geacht is de rechter in de overige twee procedures toch overgegaan tot matiging naar de indicatietarieven. In één van die procedures oordeelde de rechter dat de vordering niet redelijk en evenredig is vanwege de overschrijding van de indicatietarieven.⁷⁴ In de andere procedure wordt geoordeeld dat voor de redelijkheid en evenredigheid van de proceskosten aansluiting wordt gezocht bij de indicatietarieven.⁷⁵

De meest voorkomende motivering van de rechter om de gevorderde proceskostenvergoeding te matigen naar het maximaal geldende indicatietarief – in drie van de negen procedures – is dat de in het gelijk gestelde partij niet heeft gemotiveerd waarom overschrijding van de indicatietarieven redelijk en evenredig zou zijn.⁷⁶ De rest van de motivering ligt hiermee in lijn, alleen wordt dit net anders geformuleerd, hiervoor wordt naar de matrix verwezen.⁷⁷ In de overige twee uitspraken heeft de rechter haar oordeel om de gevorderde proceskosten te matigen naar het maximaal geldende indicatietarief niet gemotiveerd, waardoor daar verder geen oordeel aan kan worden onttrokken.⁷⁸ Wel hebben allebei de uitspraken betrekking op een kort geding procedure waardoor gedacht kan worden dat de rechter vanwege het spoedeisende belang en vanwege een snelle afhandeling van de procedure een proceskostenveroordeling op basis van de indicatietarieven als standaard aanhoudt.

Om een proceskostenveroordeling gebaseerd op de indicatietarieven te kunnen voorkomen, dient de in het gelijk gestelde partij te motiveren waarom de overschrijding van de indicatietarieven in die specifieke procedure redelijk en evenredig is, om zo te voorkomen dat de rechter voor het vaststellen van de redelijke en evenredige proceskosten aansluiting gaat zoeken bij de indicatietarieven. Het enkel overleggen van een kostenspecificatie is daarvoor onvoldoende. Tevens kan hierbij gedacht worden aan motivering inhoudende waarom de procedure een bijzondere procedure is waardoor de rechter zou moeten afwijken van de indicatietarieven. Doet de in het gelijk gestelde partij dit niet en is het een kort geding procedure, dan is de kans aanzienlijk dat de rechter aansluiting zoekt bij de indicatietarieven, ondanks dat de kostenspecificatie een hogere proceskostenvergoeding toont (zie §5.2.4).

§5.4 Matiging

In drie van de 30 procedures is de rechter overgegaan tot matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding. In een van de drie uitspraken had dit betrekking op de verdeling van de kosten waarbij de rechter oordeelde dat niet 100% maar 90% aan het IE-deel toegekend diende te worden, waardoor de proceskostenvergoeding is gematigd.⁷⁹ In de andere twee uitspraken heeft de rechter – in tegenstelling tot de andere onderzochte jurisprudentie – heel uitgebreid zijn keuze met betrekking tot de proceskostenveroordeling gemotiveerd, waardoor aan de hand daarvan meer inhoudelijke conclusies kunnen worden getrokken. Derhalve is er

⁷⁴ Zie bijlage III, uitspraaknummer 3.

⁷⁵ Zie bijlage III, uitspraaknummer 6.

⁷⁶ Zie bijlage III, uitspraaknummer 4, 17 en 30.

⁷⁷ Zie bijlage III, uitspraaknummer 3,6, 11, en 20.

⁷⁸ Zie bijlage III, uitspraaknummer 18 en 24.

⁷⁹ Zie bijlage III, uitspraaknummer 13.

voor gekozen om deze twee uitspraken meer uiteen te zetten en daar uitgebreider bij stil te staan.

In de eerste procedure heeft de in het gelijk gestelde partij een proceskostenvergoeding ad. €229.017,79 gevorderd waarbij zij de rechter verzocht om de indicatietarieven buiten toepassing te laten.⁸⁰ Deze zaak is als een complexe zaak gecategoriseerd waardoor er op basis van de indicatietarieven een maximaal indicatietarief ad. €40.000,- toepasselijk zou worden geacht. De rechter heeft in deze procedure een aantal redenen gegeven om een hoger bedrag dan het maximaal geldende indicatietarief toe te wijzen, namelijk:

- De wederpartij heeft tweemaal een eisenwijziging doorgevoerd waardoor er in feite nieuwe procedures zijn gestart.
- De procedure bevat twee incidenten.
- Na ruim twee jaar procederen is het de rechter alsmede de in het gelijk gestelde partij nog niet geheel duidelijk waar de in het gelijk gestelde partij inbreuk op zou hebben gemaakt waardoor het voor de in het gelijk gestelde partij moeilijk was om verweer te voeren.
- De wederpartij heeft wisselende stellingen en standpunten ingenomen waardoor de procedure onnodig gecompliceerd is gemaakt.
- De wederpartij heeft de in het gelijk gestelde partij ervan beschuldigd in strijd met de waarheidsplicht te hebben gehandeld alsmede bepaalde feiten achter te hebben gehouden.
- De wederpartij heeft nagelaten te specificeren welke onrechtmatige gedraging zij de in het gelijk gestelde partij exact verwijt.

Kortom, de rechter is in deze procedure van mening dat de manier van procederen van de wederpartij het toewijzen van een hogere proceskostenvergoeding dan het maximaal geldende indicatietarief aan de in het gelijk gestelde partij rechtvaardigt. Daarnaast heeft de wederpartij enkel gesteld dat de gevorderde proceskostenvergoeding te hoog is en zij zelf een lager bedrag heeft gevorderd, wat de rechter als een niet gespecificeerd verweer ziet. Voor de vaststelling van de proceskostenvergoeding heeft de rechter alle eisenwijzigingen in acht genomen, waardoor er een totaal van drie verschillende procedures is. De rechter acht derhalve in onderhavige procedure driemaal het maximaal geldende indicatietarief toepasselijk en wijst een proceskostenvergoeding ad. €120.000,- toe.

Deze procedure is een duidelijk voorbeeld dat de rechter niet enkel naar een kostenspecificatie of de indicatietarieven kijkt, maar tevens oordeelt over de manier waarop partijen procederen en de processuele keuzes die zij daarbij maken. Partijen kunnen derhalve op voorhand al een inschatting maken van hoe zij geprocedeerd hebben en wat dat kan betekenen voor de proceskostenveroordeling of juist een bepaalde manier van procederen aanhouden om zo enige invloed uit te kunnen oefenen op de proceskostenveroordeling.

In de tweede procedure – en meteen ook de procedure waarin de hoogste proceskostenveroordeling is toegewezen – heeft de in het gelijk gestelde partij een proceskostenvergoeding ad. €176.231,86 gevorderd, welk bedrag voortvloeit uit de ingediende

⁸⁰ Zie bijlage III, uitspraaknummer 8.

kostenspecificatie.⁸¹ De wederpartij heeft verweer gevoerd tegen de vordering door te stellen dat de gevorderde proceskostenvergoeding niet redelijk en evenredig is en dient te worden gematigd naar een bedrag van maximaal €5.000,-, subsidiair €25.000,-. De rechter heeft allereerst geoordeeld dat de kosten voor de incidenten tevens bij de gevorderde proceskosten waren inbegrepen terwijl deze al reeds voor rekening van de wederpartij waren gekomen, waardoor de rechter een bedrag ad. €452,- op de gevorderde proceskostenvergoeding in mindering heeft gebracht.

Vervolgens heeft de rechter het verweer beoordeeld. De wederpartij heeft in haar verweer gesteld dat de gevorderde proceskosten onredelijk zijn, omdat er sprake is van wanverhouding tussen de schade die de in het gelijk gestelde partij stelt te hebben geleden en de kosten ter verkrijging van die schade. Hierover heeft de rechter geoordeeld dat dit zich niet voordoet en het verweer op dit punt dus niet kan baten. Voorts heeft de wederpartij in haar verweer aangegeven dat de gevorderde proceskostenvergoeding een aanzienlijk bedrag omvat waarbij er een verschil van meer dan €50.000,- bestaat tussen haar vordering en die van de in het gelijk gestelde partij. Reden hiervoor is volgens de wederpartij gelegen in het feit dat er zeven medewerkers dan wel advocaten werkzaamheden voor deze zaak hebben uitgevoerd, waardoor er dubbele kosten zijn gemaakt.⁸²

De rechter heeft hierover geoordeeld dat een deel van het verschil in de vorderingen betrekking heeft op het verschil in de omvang van de aangeleverde stukken. Ten aanzien van het verweer van de wederpartij waarin wordt gesteld dat de in het gelijk gestelde partij dubbele kosten heeft gemaakt, heeft de rechter een bedrag ad. €25.000,- in mindering gebracht op de gevorderde proceskostenvergoeding. Reden hiervoor is dat de in het gelijk gestelde partij niet heeft gereageerd op het verwijt van de wederpartij terwijl dit wel op haar weg had gelegen en zij dit aldus heeft nagelaten. Na aftrek van het vorengenoemde bedrag is de proceskostenvergoeding afgerond naar een bedrag ad. €150.000,-.

§5.4.1 Matiging als gevolg van verweer

Dat het voeren van verweer een belangrijk aspect is bij de vaststelling van de proceskostenvergoeding blijkt uit de procedure waarin het gebrek aan verweer redengevend was voor de rechter om over te gaan tot volledige toewijzing van de gevorderde proceskostenvergoeding.⁸³ Sterker nog, van de acht procedures waarin de gevorderde proceskostenvergoeding volledig is toegewezen, is daar bij vijf procedures geen verweer tegen gevoerd door de wederpartij.

Vorengenoemde procedure is een voorbeeld waarin het nalaten van het voeren van verweer heeft geleid tot een volledige toewijzing van de gevorderde proceskostenvergoeding. Het tegenovergestelde komt aan bod in de laatstgenoemde procedure in §5.4 waarin het voeren van verweer matiging van de proceskostenvergoeding tot gevolg had.

Uit de matrix vloeit voort dat er in 16 van de 30 procedures kon worden opgemaakt of er wel of geen verweer tegen de gevorderde proceskostenvergoeding was gevoerd.⁸⁴ Aangezien aan de andere 14 procedures geen waarde kan worden onttrokken, wordt hierbij een totaal van 16

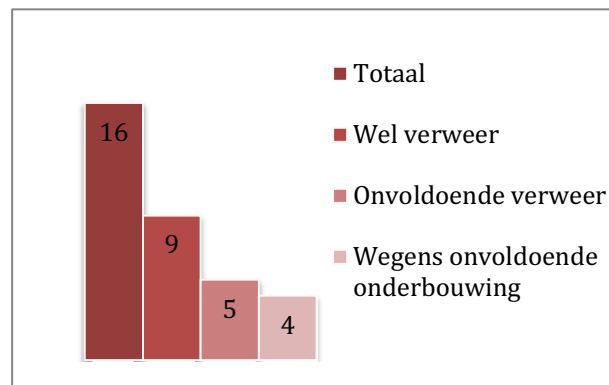
⁸¹ Zie bijlage III, uitspraaknummer 21.

⁸² Zie bijlage III, uitspraaknummer 21.

⁸³ Zie bijlage III, uitspraaknummer 26.

⁸⁴ Zie bijlage III.

procedures genomen. Van deze 16 procedures is er negen keer wel en zeven keer geen verweer gevoerd tegen de gevorderde proceskostenvergoeding. Van deze negen procedures waarin er wel verweer is gevoerd door de wederpartij heeft de rechter in vijf procedures geoordeeld dat het verweer onvoldoende is geweest. Vier van deze vijf oordelen zijn tot stand gekomen omdat het verweer niet of onvoldoende onderbouwd was door de wederpartij. Van de zeven

procedures waarin geen verweer is gevoerd, is de rechter in vijf van de zeven procedures overgaan tot een volledige toewijzing van de gevorderde proceskostenvergoeding.⁸⁵

Uit §5.4 en figuur II vloeit een tweetal aspecten voort. Allereerst dat het enkel stellen dat een gevorderde proceskostenvergoeding niet redelijk en evenredig is niet als voldoende wordt geacht en dat een verweer aldus enkel – gedeeltelijk – kan slagen indien er voldoende onderbouwd verweer wordt gevoerd.⁸⁶ Een duidelijk voorbeeld daarvan is af te leiden uit de twee procedures die in §5.4 uiteen zijn gezet. In beide procedures voerde de wederpartij verweer door te stellen dat de gevorderde proceskostenvergoeding niet redelijk en evenredig was, omdat deze veel hoger was dan de proceskostenvergoeding die zij zelf vorderde. In de ene procedure is dit verweer niet voldoende geacht en in de andere procedure wel. Reden hiervoor is dat in de ene procedure de rechter van oordeel was dat het verweer niet gespecificeerd was waardoor deze onvoldoende werd geacht.⁸⁷ In de andere procedure had de wederpartij ter onderbouwing van haar verweer gesteld dat er zeven medewerkers dan wel advocaten werkzaamheden voor de desbetreffende procedure hadden uitgevoerd, waardoor er dubbele kosten waren gemaakt.⁸⁸ Om die reden heeft de rechter in de laatstgenoemde procedure een bedrag ad. €25.000,- in mindering gebracht op de gevorderde proceskostenvergoeding. Dit voorbeeld geeft meer duidelijkheid over wat als voldoende verweer kan worden gezien en geeft duidelijk weer wat voor verschil dit kan maken in de uiteindelijke proceskostenveroordeling. Daarnaast vloeit uit de laatstgenoemde procedure voort dat de rechter reden ziet om aan het verweer gehoor te geven indien de in het gelijk gestelde partij niet op de verwijten reageert.⁸⁹

Het is derhalve van belang om te allen tijde in te gaan op het verweer van de wederpartij met betrekking tot de proceskosten, om zo te voorkomen dat het nalaten daarvan leidt tot matiging van de gevorderde proceskosten. Andersom is het dus essentieel om – wanneer mogelijk – verweer te voeren tegen een gevorderde proceskostenvergoeding en dit tevens goed te onderbouwen om de kans op matiging van de proceskostenvergoeding zo groot mogelijk te maken.

§5.5 Compensatie van de proceskosten

Over compensatie van de proceskosten kan vrij kort worden gesproken. Van het totaal aantal onderzochte procedures zijn de proceskosten bij drie procedures tussen partijen

⁸⁵ Zie bijlage III.

⁸⁶ Zie bijlage III, uitspraaknummer 21.

⁸⁷ Zie bijlage III, uitspraaknummer 8.

⁸⁸ Zie bijlage III, uitspraaknummer 21.

⁸⁹ Zie bijlage III, uitspraaknummer 21.

gecompenseerd. Bij twee van de drie procedures is dit oordeel tot stand gekomen, omdat partijen over en weer in het ongelijk waren gesteld.⁹⁰ In de laatste procedure was dit het geval, omdat de in het gelijk gestelde partij geen proceskostenvergoeding had gevorderd.⁹¹ Verdere motivering voor compensatie van de proceskosten wordt door de rechter niet gegeven. Wel is hieruit op te maken dat compensatie van de proceskosten niet vaak voorkomt. Tevens wordt hierbij – wellicht ten overvloede – aangegeven dat het aldus van belang is om een proceskostenvergoeding te vorderen ter voorkoming van compensatie van de proceskosten.

§5.6 Tussenconclusie

Een essentieel vereiste voor een proceskostenveroordeling ex artikel 1019h Rv is het overleggen van een kostenspecificatie. Laat de in het gelijk gestelde partij dit na, dan zal er een proceskostenveroordeling op basis van het liquidatietarief volgen. Wordt artikel 1019h Rv wel van toepassing geacht, dan is het meest voorkomende oordeel matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding aan de hand van de indicatietarieven. Gaat het om een kort geding procedure dan volgt uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek dat de rechter in 50% van de procedures over gaat tot matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding aan de hand van de indicatietarieven.

Deze keuze motiveert de rechter door te stellen dat overschrijding van de indicatietarieven niet redelijk en evenredig lijkt en dat er voor redelijke en evenredige proceskosten aansluiting wordt gezocht bij de indicatietarieven dan wel dat de overschrijding van de indicatietarieven niet gemotiveerd is, waardoor er aansluiting wordt gezocht bij de indicatietarieven. Het enkel vorderen van een proceskostenvergoeding die het maximaal geldende indicatietarief overschrijdt, is derhalve onvoldoende voor de toewijzing daarvan.

Een belangrijk aspect om de kans op matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding te kunnen vergroten, is het voeren van verweer. De rechter kan namelijk oordelen dat een gevorderde proceskostenvergoeding als redelijk en evenredig wordt aangemerkt indien daar geen verweer tegen wordt gevoerd. Echter, het enkel stellen dat een gevorderde proceskostenvergoeding niet redelijk en evenredig is, wordt onvoldoende geacht. Een verweer kan enkel – gedeeltelijk – slagen indien deze goed wordt onderbouwd. Het slagen van het verweer is tevens deels afhankelijk van de reactie daarop van de in het gelijk gestelde partij. Indien zij niet op de verwijten reageert, kan de rechter op grond daarvan reden zien om gehoor te geven aan het verweer en derhalve de proceskostenvergoeding – gedeeltelijk – te matigen.

⁹⁰ Zie bijlage III, uitspraaknummer 27 en 28.

⁹¹ Zie bijlage III, uitspraaknummer 7.

Hoofdstuk 6

Conclusie

Op basis van het uitgevoerde literatuuronderzoek en de resultaten die voortvloeien uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek zal in dit hoofdstuk – gedeeltelijk – antwoord worden gegeven op de centrale vraag en worden beoordeeld of het doel van het onderzoek is behaald.

De centrale vraag luidt als volgt:

Welk advies kan International Law Firm Taheri haar cliënten bieden over de proceskostenveroordeling in het auteursrecht op grond van wet- en regelgeving, literatuur- en jurisprudentieonderzoek?

§6.1 Toepassing van artikel 1019h Rv

Allereerst is er een aantal vereisten die op voorhand vervuld moeten worden voordat een proceskostenveroordeling ex artikel 1019h Rv wordt toegewezen. Ten eerste dient de procedure te gaan om handhaving van het auteursrecht. Vervolgens dient dit in de dagvaarding of bij antwoord gevorderd te worden. Daarnaast dient er een kostenspecificatie overgelegd te worden die uiterlijk 24 uur voor de zitting door zowel de wederpartij als de rechtbank is ontvangen is. Belangrijk hierbij is dat naast de kostenspecificatie tevens de ontvangstbevestiging door de wederpartij wordt ingediend, om zo te bevestigen dat de wederpartij de kostenspecificatie tijdig heeft ontvangen en derhalve in de gelegenheid is gesteld om daar verweer tegen te voeren.

Andersom dient International Law Firm Taheri de kostenspecificatie van de wederpartij tevens tijdig te ontvangen. Indien dit niet het geval is, is het noodzakelijk dat zij dit tijdig in de procedure aangeeft en benoemt niet in de gelegenheid te zijn gesteld om verweer te voeren tegen de kostenspecificatie. Doet zij dit niet, dan kan de rechter voorbij gaan aan de 24-uursregel, omdat er wordt geacht dat zij geen verweer voert tegen de vordering.

Volledigheidshalve worden hieronder een aantal onderdelen genoemd die een kostenspecificatie dient te bevatten:

- Een gedetailleerde opgave van het gehanteerde (uur)tarief van de betrokken advocaat/advocaten inclusief eventuele prijsafspraken.
- Een duidelijk overzicht waaruit voortvloeit welke tijd, welke advocaat, op welke datum aan een bepaalde werkzaamheid heeft besteed. De werkzaamheden dienen hierbij voldoende concreet te zijn omschreven.
- Een specificatie van de aard en hoogte van de verschotten en indien er aanspraak wordt gemaakt op vergoeding van BTW, tevens een onderbouwing waarom dit verschuldigd is.
- Indien van toepassing, welk deel van de gevorderde kosten respectievelijk aan de conventie en de reconventie en/of incidenten moet worden toegerekend.
- Indien van toepassing, een indicatie van welk deel van de gevorderde kosten onder het bereik van artikel 1019h Rv valt.

Naast proceskosten kunnen er tevens overige kosten worden gevorderd. Ten aanzien van de overige kosten zal de rechter deze op twee manieren toetsen. Allereerst zal worden getoetst of deze overige kosten verband houden met de procedure. Ten tweede kijkt de rechter naar de samenstelling van deze kosten. Hierbij is het aldus van belang dat International Law Firm Taheri goed onderbouwt waarom deze kosten verband houden met de procedure, alsmede dat de samenstelling daarvan redelijk en evenredig is.

Indien er sprake is van een gemengde zaak wordt het International Law Firm Taheri sterk aangeraden om bij de kostenspecificatie op te nemen wat de verdeling is tussen enerzijds de kosten met betrekking tot handhaving van het auteursrecht en anderzijds het overige deel. Laat zij dit na, dan zal de rechter de verdeling van de wederpartij volgen dan wel bij gebreke daarvan ambtshalve een verdeling vaststellen. Dit zal de rechtszekerheid van de cliënten niet ten goede komen en het kostenrisico vergroten.

Indien een of meerdere van de bovenstaande punten wordt nagelaten, dan zal er een proceskostenveroordeling op basis van het liquidatietarief volgen. Dit zal uiterst nadelig zijn voor de cliënten van International Law Firm Taheri, omdat de proceskostenvergoeding dan veel lager zal uitvallen dan wanneer deze ex artikel 1019h Rv zou worden vastgesteld.

§6.2 Meest voorkomende oordeel

Uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek is gebleken dat het meest voorkomende oordeel van de rechter matiging aan de hand van de indicatietarieven betreft. Dit is in 30% van de procedures voorgekomen en dit percentage stijgt naar 50% als het gaat om een kort geding procedure. Motivering van de rechter voor het matigen van de gevorderde proceskostenvergoeding aan de hand van de indicatietarieven is in 33,3% van de procedures het gebrek aan onderbouwing waarom overschrijding van de indicatietarieven als redelijk en evenredig beoordeeld dient te worden. Het enkel vorderen van een proceskostenvergoeding – gebaseerd op een kostenspecificatie – die het maximaal geldende indicatietarief overschrijdt is aldus onvoldoende voor de toewijzing daarvan. Ter voorkoming van matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding aan de hand van de indicatietarieven dient in ieder geval beargumenteerd te worden waarom overschrijding van het maximaal geldende indicatietarief redelijk en evenredig is of waarom er gesproken kan worden van een bijzondere procedure die overschrijding van de indicatietarieven rechtvaardigt.

Om vast te kunnen stellen wat het maximaal geldende indicatietarief voor die desbetreffende procedure is, zal de complexiteit van het geding vastgesteld moeten worden. International Law Firm Taheri kan dit doen door het geding aan de volgende punten te toetsen:

- De omvang van het (redelijkerwijs noodzakelijke) feitenonderzoek ten behoeve van de procedure.
- De omvang van het relevante feitencomplex.
- De grondslagen van de vorderingen (met inachtneming van eventuele wijzigingen van de eis).
- De omvang van het verweer (meerdere grondslagen en een groot aantal verweren zullen vaak leiden tot een complexere procedure).
- Het aantal proceshandelingen.
- Het aantal relevante producties.
- Het financiële belang van de zaak, voor zover kenbaar.

Hierdoor kan zij op voorhand ongeveer vaststellen wat het maximaal geldende indicatietarief voor de procedure zal zijn en aldus – zeer waarschijnlijk – de minimale kosten waar cliënten op kunnen rekenen.

§6.3 Volledige toewijzing van de gevorderde proceskosten

Uit het jurisprudentieonderzoek is gebleken dat in 26,7% van de procedures de gevorderde proceskostenvergoeding volledig is toegewezen. In 62,5% van die procedures is daar geen verweer tegen gevoerd. Als er wordt gekeken naar alle procedures waarin er geen verweer is gevoerd tegen de gevorderde proceskostenvergoeding, dan wordt in 71,4% van de procedures de gevorderde proceskostenvergoeding volledig toegewezen. Ondanks dat de rechter enkel in één procedure heeft aangegeven dat het niet voeren van verweer redengevend was voor het volledig toewijzen van de gevorderde proceskostenvergoeding, kan naar aanleiding van dit onderzoek gesteld worden dat de kans aanzienlijk is dat de gevorderde proceskostenvergoeding volledig wordt toegewezen indien hiertegen geen verweer wordt gevoerd.

Ten behoeve van het verweer kan worden gesproken van hoge eisen die daaraan worden gesteld. Uit het jurisprudentieonderzoek is gebleken dat in 55,6% van de procedures het verweer onvoldoende werd bevonden waarvan 80% wegens geen of onvoldoende onderbouwing. Uiteraard is verweer voeren niet realistisch indien beide vorderingen vrijwel overeenkomen. Echter, indien de vordering afwijkt en daar gemotiveerd verweer tegen wordt gevoerd, kan de rechter overgaan tot matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding dan wel matiging aan de hand van de indicatietarieven. Let wel op dat het enkel stellen dat de vordering te hoog is of niet redelijk en evenredig is, onvoldoende wordt geacht. Het moet gaan om een inhoudelijk verweer waarbij wordt verwezen naar bepaalde aspecten om aan te tonen dat de gevorderde proceskostenvergoeding inderdaad niet redelijk en evenredig is. Voor de wederpartij is het dan van belang om deze verwijten te weerleggen aangezien dat op haar weg ligt. Laat zij dit na, dan kan dit redengevend zijn voor de rechter om mee te gaan met het verweer en de gevorderde proceskostenvergoeding te matigen.

§6.4 Matiging van de gevorderde proceskosten

In 10% van de procedures zijn de gevorderde proceskosten gematigd, waarbij de proceskostenveroordeling nog wel hoger was dan het maximaal geldende indicatietarief. Dit kan voor komen wanneer de in het ongelijk gestelde partij de procedure onnodig gecompliceerd of langdurig heeft gemaakt door de processuele keuzes die zij heeft gemaakt. Dit is iets waar International Law Firm Taheri op voorhand rekening mee kan houden bij het procederen. Tevens kan zij dit aankaarten op het moment dat zij in het ongelijk wordt gesteld en verweer voert tegen de gevorderde proceskostenvergoeding. Hierbij is het wel van belang dat dit verweer goed onderbouwd wordt en dat er duidelijk verwezen wordt naar bepaalde processuele keuzes die de in het gelijk gestelde partij zou hebben gemaakt die ervoor hebben gezorgd dat de procedure onnodig gecompliceerd of langdurig is geworden.

§6.5 Compensatie van de gevorderde proceskosten

Uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek volgt een percentage van 10% waarin de rechter de proceskosten tussen partijen heeft gecompenseerd. De rechter laat zich hier verder niet over uit behalve dat partijen over en weer in het ongelijk zijn gesteld hetgeen compensatie van de proceskosten tot gevolg heeft gehad. Welke feiten en omstandigheden hier verder een rol bij

hebben gespeeld wordt door de rechter niet aangekaart. Zodoende kan er verder niets geconcludeerd of geadviseerd worden over de compensatie van de proceskosten.

§6.6 Overig

Losstaand van het bovenstaande, kan International Law Firm Taheri bij een kort geding procedure welke is ingetrokken, nog steeds haar voorbereidingskosten op de wederpartij verhalen. Van belang hierbij is dat dit verzoek binnen 14 dagen na de intrekking moet worden ingediend.

§6.7 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het adviseren van International Law Firm Taheri over de proceskostenveroordeling in het auteursrecht door middel van wet- en regelgeving, literatuur- en jurisprudentieonderzoek.

Op basis van hetgeen in dit hoofdstuk is besproken, kan zeker worden gesteld dat het doel van dit onderzoek is behaald. In dit hoofdstuk zijn in de verschillende paragrafen – afhankelijk van de positie van de cliënten van International Law Firm Taheri – verschillende aandachtspunten opgenomen die de mogelijkheid bieden om de proceskostenveroordeling in het auteursrecht beter in te kunnen schatten. Tevens zijn er adviezen opgenomen die de mogelijkheid bieden om invloed uit te oefenen op de uiteindelijke proceskostenveroordeling.

Het vorengenoemde zorgt ervoor dat International Law Firm Taheri haar cliënten beter kan adviseren met betrekking tot de proceskostenveroordeling in het auteursrecht wat het kostenrisico voor de cliënten zal verkleinen.

Hoofdstuk 7

Aanbevelingen

Op basis van hetgeen in de voorgaande hoofdstukken is onderzocht, zal er in dit afsluitende hoofdstuk een advies worden uitgebracht voor International Law Firm Taheri. Dit advies zal de vorm aannemen van een stappenplan dat International Law Firm Taheri kan doorlopen om het kostenrisico van haar cliënten in een auteursrechtelijke procedure te kunnen reduceren. De aanbevelingen hebben zowel betrekking op cliënten die auteursrechthebbende zijn, als op vermeende inbreukmakers van het auteursrecht.

Stap 1: Is artikel 1019h Rv van toepassing?

Allereerst is het van belang om te toetsen of artikel 1019h Rv op de desbetreffende procedure van toepassing is. Het dient hierbij te gaan om handhaving van het auteursrecht. Indien er twijfel bestaat of er sprake is van handhaving, dan kan International Law Firm de glijdende schaal van Verkade als hulpmiddel gebruiken om dit vast te stellen.

- Blijkt uit de toetsing dat er geen sprake is van handhaving dan kan International Law Firm Taheri haar cliënten adviseren dat de proceskostenvergoeding zal worden gebaseerd op het liquidatietarief. Is er wel sprake van handhaving, dan kan er naar de volgende stap gekeken worden.
- Is International Law Firm Taheri van mening dat artikel 1019h Rv wel van toepassing is op de desbetreffende procedure, dan dient de toepassing daarvan in de dagvaarding of bij antwoord gevorderd te worden. Laat zij dit na en vordert de wederpartij ook geen proceskostenvergoeding ex artikel 1019h Rv, dan zal een proceskostenveroordeling op basis van het liquidatietarief volgen.

Stap 2: Kostenspecificatie

Wanneer er is vastgesteld dat de desbetreffende procedure handhaving van het auteursrecht betreft, dient er gekeken te worden naar de kostenspecificatie. Om een proceskostenvergoeding ex artikel 1019h Rv toegewezen te krijgen, is het indienen van een kostenspecificatie essentieel. Deze kostenspecificatie dient de volgende punten te bevatten:

- Een gedetailleerde opgave van het gehanteerde (uur)tarief van de betrokken advocaat/advocaten inclusief eventuele prijsafspraken.
- Een duidelijk overzicht waaruit voortvloeit welke tijd, welke advocaat, op welke datum aan een bepaalde werkzaamheid heeft besteed. De werkzaamheden dienen hierbij voldoende concreet te zijn omschreven.
- Een specificatie van de aard en hoogte van de verschotten en indien er aanspraak wordt gemaakt op vergoeding van BTW, tevens een onderbouwing waarom dit verschuldigd is.
- Indien van toepassing, welk deel van de gevorderde kosten respectievelijk aan de conventie en de reconventie en/of incidenten moet worden toegerekend.
- Indien van toepassing, een indicatie van welk deel van de gevorderde kosten onder het bereik van artikel 1019h Rv valt.

- Bevat de kostenspecificatie niet alle bovengenoemde punten, dan zal de rechter overgaan tot een proceskostenveroordeling op basis van het liquidatietarief.

Zijn er in de procedure tevens overige kosten gemaakt die International Law Firm Taheri in de kostenspecificatie wil opnemen, dan dient zij in de kostenspecificatie duidelijk aan te geven dat deze kosten verband houden met de procedure en dit voldoende te onderbouwen. Wanneer het gaat om overige kosten is het oordeel van de rechter afhankelijk van de manier waarop deze overige kosten zijn samengesteld hetgeen doorslaggevend is voor de toe- of afwijzing daarvan. Uitgangspunt is dat er aangetoond dient te worden dat de overige kosten redelijk en evenredig zijn en derhalve voor vergoeding in aanmerking dienen te komen.

- Laat International Law Firm Taheri het na om de overige kosten voldoende te specificeren en aan te tonen dat deze verband houden met de procedure dan zal de rechter niet snel overgaan tot vergoeding van deze kosten.

Gaat het om een gemengde procedure, dan dient International Law Firm Taheri in haar kostenspecificatie reeds aan te geven wat de verdeling is van de kosten die onder het bereik van artikel 1019h Rv vallen en de kosten die onder het overige deel vallen waarvoor een proceskostenvergoeding op basis van het liquidatietarief van toepassing is.

- Maakt International Law Firm Taheri geen verdeling van de kosten in een gemengde zaak, dan zal de rechter de verdeling van de wederpartij aanhouden of ambtshalve een verdeling toepassen. Voorgaande komt de rechtszekerheid van haar cliënten niet ten goede en vergroot enkel het kostenrisico.

De kostenspecificatie dient uiterlijk 24 uur voor de zitting als productie te zijn ingediend. Tevens dient daarbij een ontvangstbevestiging van de wederpartij te worden ingediend zodat International Law Firm Taheri kan aantonen dat de wederpartij de kostenspecificatie tijdig heeft ontvangen en derhalve in de gelegenheid is gesteld om daar verweer tegen te voeren. Deze vereisten gelden natuurlijk niet alleen voor International Law Firm Taheri, maar tevens voor haar wederpartij. Laat de wederpartij een van deze punten na, dan is het van belang dat International Law Firm Taheri daar een beroep op doet, anders zal de rechter daar aan voorbij gaan.

- Wordt de kostenspecificatie niet tijdig ingediend of kan International Law Firm Taheri (door een gebrek aan een ontvangstbevestiging) niet aantonen dat de wederpartij tijdig kennis heeft kunnen nemen van de kostenspecificatie, dan zal de rechter over gaan tot een proceskostenvergoeding welke is gebaseerd op het liquidatietarief.

Stap 3: Inschatting van de hoogte van de proceskostenvergoeding

Als deze stap wordt bereikt, staat het in ieder geval vast dat er een proceskostenveroordeling ex artikel 1019h Rv zal volgen. Echter, het is nog niet duidelijk hoe hoog deze proceskostenvergoeding zal zijn. International Law Firm Taheri kan haar cliënten in dit stadium al informeren over de indicatietarieven aangezien dit op basis van het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek het meest voorkomende oordeel is van de rechter.

Om vast te stellen wat het maximaal geldende indicatietarief voor de desbetreffende procedure is, dient International Law Firm Taheri de complexiteit van de procedure vast te stellen. Dit kan zij doen door aan de volgende punten te toetsen:

- De omvang van het (redelijkerwijs noodzakelijke) feitenonderzoek ten behoeve van de procedure.
 - De omvang van het relevante feitencomplex.
 - De grondslagen van de vorderingen (met inachtneming van eventuele wijzigingen van de eis).
 - De omvang van het verweer (meerdere grondslagen en een groot aantal verweren zullen vaak leiden tot een complexere procedure).
 - Het aantal proceshandelingen.
 - Het aantal relevante producties.
 - Het financiële belang van de zaak, voor zover kenbaar.
- Op het moment dat International Law Firm Taheri een inschatting kan maken van de complexiteit van het geding, kan zij tevens een inschatting maken van het maximaal geldende indicatietarief. Zij kan haar cliënten adviseren dat dit de minimale proceskostenvergoeding is waar zij op kunnen rekenen of de minimale kosten waar zij als eventuele in het ongelijk gestelde partij rekening mee moeten houden.

Stap 4: Hogere vordering dan het maximaal geldende indicatietarief

Bestaat de gevorderde proceskostenvergoeding uit een bedrag dat het maximaal geldende indicatietarief overschrijdt, dan dient International Law Firm Taheri deze overschrijding voldoende te motiveren. International Law Firm Taheri dient specifiek te motiveren waarom overschrijding van het maximaal geldende indicatietarief in de desbetreffende procedure redelijk en evenredig geacht dient te worden of waarom er sprake is van een bijzondere procedure die overschrijding van het maximaal geldende indicatietarief rechtvaardigt.

International Law Firm Taheri kan hierbij de manier van procederen van de wederpartij aankaarten indien dat de procedure onnodig gecompliceerd of langdurig heeft gemaakt. Hierbij is het van belang dat dit goed onderbouwd wordt en er tevens verwezen wordt naar bepaalde processuele keuzes die de wederpartij heeft gemaakt waardoor International Law Firm Taheri van mening is dat overschrijding van het maximaal geldende indicatietarief wordt gerechtvaardigd.

- Laat International Law Firm Taheri het na om de overschrijding van het maximaal geldende indicatietarief te onderbouwen, dan volgt uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek dat de rechter in 30% van de procedures over gaat tot matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding aan de hand van de indicatietarieven. Gaat het om een kort geding procedure dan stijgt dit percentage naar 50%.
- Voert de wederpartij verweer tegen de gevorderde proceskostenvergoeding dan is het van belang dat International Law Firm Taheri op deze verwijten in gaat. Laat zij dit na, dan kan dit redengevend zijn voor matiging van de gevorderde proceskostenvergoeding.

Stap 5: Voorkoming van een volledige toewijzing

Uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek is gebleken dat het niet voeren van verweer redengevend kan zijn voor een volledige toewijzing van de gevorderde proceskostenvergoeding. Derhalve is het erg van belang dat International Law Firm verweer voert tegen de gevorderde proceskostenvergoeding. Uiteraard is dit niet realistisch indien de vorderingen van partijen

vrijwel overeenkomen. Echter, wijken de vorderingen van elkaar af, dan is het erg van belang dat er verweer wordt gevoerd tegen de gevorderde proceskostenvergoeding. Het enkel stellen dat de vordering van de wederpartij hoger is dan haar eigen vordering deze derhalve niet redelijk en evenredig is, is onvoldoende. Het moet gaan om een inhoudelijk verweer dat goed onderbouwd is en verwijst naar bepaalde kosten/processuele keuzes van de wederpartij.

- Wordt er geen verweer gevoerd tegen een gevorderde proceskostenvergoeding dan volgt uit het uitgevoerde jurisprudentieonderzoek dat de rechter in 62,5% van de procedures de gevorderde proceskostenvergoeding volledig toewijst. Om dit te voorkomen dient er inhoudelijk en voldoende onderbouwd verweer gevoerd te worden tegen de gevorderde proceskostenvergoeding.

Bronnenlijst

Literatuur

Gielen (red) e.a. (2017)

Ch. Gielen (red) e.a., Kort begrip van het intellectuele eigendomsrecht studenteneditie, Deventer: Kluwer 2017.

Sluijter (2011)

P. Sluijter, 'Sturen met proceskosten', Wie betaalt de prijs van verstorend procesgedrag?, Kluwer: 2011.

Vrendenbarg (2018)

C. Vrendenbarg, 'Proceskostenveroordeling en toegang tot de rechter in IE-zaken', Deventer: Kluwer 2018.

Artikelen uit vaktijdschriften

Janssens, Advocatenblad 2016, afl. 6, p. 63

C. Janssens, 'De proceskostenveroordeling in IE-zaken', Advocatenblad 2016, afl. 6

Olieslagers & Van Gompel, AMI 2014, afl.5, p. 133-138

W.Y.J.L. Olieslagers en S.J. van Gompel, 'Het proceskostenrisico in IE-zaken', Een empirisch onderzoek naar toepassing van de indicatietarieven, AMI 2014, afl.5, p. 133-138.

Truijens, BIE 2016, afl. 11/12, p. 307-311

M. Truijens, '10 jaar volledige proceskostenveroordeling – how about it?', BIE 2016, afl. 11/12, p. 307-311.

Visser, NJB 2017, afl. 15, p. 1034-1035

D. Visser, 'Kroniek van de intellectuele eigendom', NJB 2017, afl. 15, p. 1034-1035.

Vrendenbarg, BIE 2014, afl. 11, p. 226-230

C. Vrendenbarg, 'Proceskostenveroordeling volgens de glijdende schaal van Verkade', BIE 2014, afl. 11, p. 226-230.

Wefers Bettink & Hoefnagel, IER 2010, afl.4, p. 47

W. Wefers Bettink en J. Hoefnagel, 'Artikel 1019h Rv en de indicatietarieven: toepassing in de praktijk', IER 2010, afl. 4, p. 47

Wet- en regelgeving

Kamerstukken II 2005/06, 30 392, nr. 3

Richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele eigendomsrechten, PbEU L 157/79 (30-04-2004)

Elektronische bronnen

Indicatietarieven in IE-zaken 2014 (versie 01-09-2014)

Indicatietarieven in IE-zaken 2017 (versie 01-04-2017)

NOvA-advies proceskostenveroordeling in IE-zaken 2017

Wetgevingsadvies: Proceskostenveroordeling in IE-zaken, adviescommissie BPR (NOvA), 27-11-2017.

Visser, IE-forum

D. Visser, 'De vis wordt duur betaald', IE-forum, gepubliceerd op 31 augustus 2016.

Jurisprudentie

Rechtbank

Rb 11 december 2013, ECLI:NL:RBDHA:2013:19241

Rb 27 november 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:13595

Gerechtshof

Hof 17 januari 2012, ECLI:NL:GHSGR:2012:BV1072

Hoge Raad

HR 30 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC2153

HR 13 feb 2015, ECLI:NL:HR:2015:292

Hof van Justitie van de Europese Unie

HvJ EU 15 november 2012, ECLI:EU:C:2012:717

HvJ EU 28 juli 2016, ECLI:EU:C:2016:611

Bijlagen

Bijlage I: Geanalyseerde jurisprudentie

Nr.	Datum	Uitspraak
1	18-4-2018	ECLI:NL:RBAMS:2018:2555
2	18-4-2018	ECLI:NL:RBDHA:2018:4361
3	6-2-2018	ECLI:NL:RBDHA:2018:1176
4	17-1-2018	ECLI:NL:RBDHA:2018:454
5	12-1-2018	ECLI:NL:RBMNE:2018:114
6	10-1-2018	ECLI:NL:RBGEL:2018:156
7	3-1-2018	ECLI:NL:RBDHA:2018:4
8	13-12-2017	ECLI:NL: RBDHA:2017:14483
9	13-12-2017	ECLI:NL:RBMNE:2017:6057
10	6-12-2017	ECLI:NL:RBDHA:2017:14285
11	1-12-2017	ECLI:NL:RBNNE:2017:4616
12	20-11-2017	ECLI:NL:RBGEL:2017:6848
13	8-11-2017	ECLI:NL:RBAMS:2017:7391
14	4-10-2017	ECLI:NL:RBROT:2017:7560
15	22-9-2017	ECLI:NL:RBDHA:2017:10789
16	6-9-2017	ECLI:NL:RBROT:2017:6976
17	7-8-2017	ECLI:NL:RBROT:2017:7639
18	7-8-2017	ECLI:NL:RBNHO:2017:6737
19	12-7-2017	ECLI:NL:RBDHA:2017:7753
20	12-7-2017	ECLI:NL:RBDHA:2017:7418
21	21-6-2017	ECLI:NL:RBDHA:2017:6743
22	23-5-2017	ECLI:NL:RBOBR:2017:2833

Bijlage II: Legenda

Afkorting	Betekenis	Toelichting
BZ	Bodemzaak	Soort procedure.
C	Compensatie	Proceskosten worden tussen partijen gecompenseerd.
CV	Conventie	
G	Gedaagde	Er zijn meerdere gedaagden waardoor er verschillende proceskostenveroordelingen zijn.
H	Hoofdzaak	
I	Incident	
KG	Kort geding	Soort procedure.
	Kostenspecificatie	Er is wel/geen kostenspecificatie overlegd.
L	Liquidatietarief	Rechter acht artikel 1019h Rv niet van toepassing.
M	Matiging	Proceskosten worden gematigd.
M-IT	Matiging naar de indicatietarieven	Proceskosten worden gematigd naar het maximaal geldende indicatietarief.
	Oordeel	Oordeel van de rechter over de proceskostenveroordeling.
R&E	Redelijkheid en evenredigheid	De redelijkheid en evenredigheid wordt wel/niet in de uitspraak genoemd.
RV	Reconventie	
TK	Tussenkost	
Ve > Vo	Veroordeling hoger dan de vordering	De uiteindelijke proceskostenveroordeling is hoger dan de vordering van de in het gelijk gestelde partij.
	Verweer	Er is wel/geen verweer gevoerd.
	Voldoende verweer	Het gevoerde verweer was wel/niet voldoende.
VT	Volledige toewijzing	De gevorderde proceskostenvergoeding wordt volledig toegewezen.
-	Niet op te maken uit de uitspraak	Hier kan verder geen waarde aan toegekend worden, omdat hierover niks bekend is/voortvloeit uit de desbetreffende uitspraak.

Bijlage III: Resultaten jurisprudentieonderzoek

Nr.	Uitspraak	Procedure	Vordering	Kostenspecificatie	R&E	Verweer	Voldoende verweer	Oordeel	Toegewezen
1	ECLI:NL:RBAMS:2018:2555	BZ	€ 17.549,50	-	Nee	Nee	-	VT: De in het gelijk gestelde partij heeft niet gespecificeerd welk deel handhaving betreft en de in het ongelijk gestelde partij heeft dit op 50% gesteld. De in het gelijk gestelde partij heeft hier geen verweer tegen gevoerd	€ 8.774,75
2	ECLI:NL:RBDHA:2018:4361	BZ	€ 7.392,01	Ja	Ja	Nee	-	VT: Vordering is R&E omdat deze onder de IT blijft	€ 7.392,01
3	ECLI:NL:RBDHA:2018:1176	KG	€ 14.000,-	Ja	Ja	Ja, zaak heeft hoofdelijk betrekking op slaafse nabootsing dus L van toepassing	Nee, slaafse nabootsing was juist een verwaarloosbaar onderdeel van de procedure	M-TT: Vordering niet R&E omdat het IT wordt overschreden	€ 6.000,-
4	ECLI:NL:RBDHA:2018:454	BZ	€ 15.856,83	Ja	Ja	Nee	-	M-TT: Geen motivatie voor overschrijding IT + niet gespecificeerd welk deel handhaving betreft dus dit wordt op 90% geschat	€ 7.200,-
5	ECLI:NL:RBMNE:2018:114	KG - G1 t/m G4	€ 15.000,-	Ja	Ja	Ja, veroordeling in de proceskosten zou onredelijk zijn	Nee, in het ongelijk gestelde partij heeft uitgebreid verweer gevoerd	VT: ligt in lijn met de IT	€ 15.000,-
6	ECLI:NL:RBMNE:2018:114	KG - I	€ 6.000,-	Ja	Ja	Ja, veroordeling in de proceskosten zou onredelijk zijn	Nee, in het ongelijk gestelde partij heeft uitgebreid verweer gevoerd	M-TT: Voor de R&E aansluiting gezocht bij IT	€ 2.500,-
7	ECLI:NL:RBMNE:2018:114	KG - G5	€ 0,-	Nee	Nee	-	-	C: Er zijn geen proceskosten gevorderd	-
8	ECLI:NL:RBGEL:2018:156	BZ	€ 229.017,79	Ja	Nee	Ja, te hoog + groot verschil tussen de gevorderde proceskostenvergoedingen	Nee, het gevorderde bedrag is niet gespecificeerd weersproken	M: Door de manier van procederen van de in het ongelijk gestelde partij heeft de in het gelijk gestelde partij aanzienlijke kosten moeten maken die overschrijding van de IT rechtvaardigen. Door de eisenwijzigingen omvat het 3 verschillende procedures, dus wordt 3x het maximale IT toegekend	€ 120.000,-
9	ECLI:NL:RBDHA:2018:4	BZ - CV	€ 10.787,75	Ja	Ja	Nee	-	VT: De vordering komt evenredig voor, maar er moet nog een verdeling gemaakt worden tussen CV & RV en welk deel aan de handhaving van IE-recht toekomt 80% is CV waarvan weer 80% IE-deel	€ 7.523,16

10	ECLI:NL:RBDHA:2018:4	BZ - RV	€ 10.787,75	Ja	Ja	Nee	-	VT: 20% van de vordering behoort tot RV	€ 2.157,55
11	ECLI:NL:RBDHA:2018:4	BZ - TK	€ 21.742,98	Ja	Ja	Ja, niet R&E	Ja	M-IT: Voor de R&E aansluiting gezocht bij IT	€ 14.000,-
12	ECLI:NL:RBDHA:2017:14483	BZ - I1	-	Nee	Nee	-	-	L: Geen kostenspecificatie	€ 452,-
13	ECLI:NL:RBDHA:2017:14483	BZ - H1	€ 67.396,48	Ja	Nee	-	-	M: Er wordt 90% aan het IE-deel toegekend	€ 60.656,83
14	ECLI:NL:RBDHA:2017:14483	BZ - I2	-	Nee	Nee	-	-	L: Geen kostenspecificatie	€ 452,-
15	ECLI:NL:RBDHA:2017:14483	BZ - H2	€ 32.100,02	Ja	Nee	Nee	-	Ve > Vo: Geringe aandacht besteed aan slaafse nabootsing en meer aan het IE-deel + vonnis is bepaald voor 1-04-2017 waardoor de rechtbank deze regeling niet met partijen heeft kunnen bespreken dus het beleid voor inwerkingtreding van die regeling wordt gehanteerd	€ 36.112,51
16	ECLI:NL:RBMNE:2017:6057	BZ	-	-	Nee	-	-	L: Uit de dagvaarding blijkt geen evident beroep op auteursrecht dus wordt art. 1019h Rv niet van toepassing geacht	€ 4.000,-
17	ECLI:NL:RBDHA:2017:14285	BZ	€ 34.379,70	-	Nee	Ja, kosten zijn disproportioneel voor zover deze meer dan €20.000,- bedragen	Ja	M-IT: Geen motivatie voor overschrijding IT	€ 20.000,-
18	ECLI:NL:RBNNE:2017:4616	KG	-	Ja	Nee	-	-	M-IT	€ 6.000,-
19	ECLI:NL:RBGEL:2017:6848	KG	€ 4.653,61	Ja	Ja	-	-	VT: Kostenspecificatie komt R&E voor	€ 4.653,61
20	ECLI:NL:RBAMS:2017:7391	BZ - I	€ 30.028,10	-	Ja	-	-	M-IT: Overschrijding van IT mag alleen in bijzondere gevallen en dat is hier niet aan de orde	€ 1.000,-
21	ECLI:NL:RBROT:2017:7560	BZ	€ 176.231,86	Ja	Ja	Ja, kosten niet R&E + wanverhouding tussen gestelde schade en kosten ter verkrijging van die schade + gevorderde proceskosten aanzienlijk hoger dan van de in het ongelijk gestelde partij	Gedeeltelijk, rechter is het alleen eens met het aanzienlijke verschil tussen de gevorderde proceskostenvergoedingen van partijen. In het gelijk gestelde partij heeft hier niet op gereageerd terwijl dit wel op haar weg had gelegen	M: Advocaatkosten voor incidenten zijn al verrekend dus komt €452,- in mindering + aftrek van €25.000,- vanwege aanzienlijke verschil in omvang en het uitblijven van een reactie daarop van de in het gelijk gestelde partij	€ 150.000,-
22	ECLI:NL:RBDHA:2017:10789	KG	L	Nee	Nee	-	-	L: Op verzoek van de in het gelijk gestelde partij	€ 816,-
23	ECLI:NL:RBROT:2017:6976	BZ	€ 750,-	Partijafspraak	Ja	Ja, te hoog	Nee, geen onderbouwing	VT: Vordering aanzienlijk lager dan IT	€ 750,-
24	ECLI:NL:RBROT:2017:7639	KG	€ 6.490,70	-	Nee	-	-	M-IT	€ 6.000,-

25	ECLI:NL:RBNHO:2017:6737	KG	€ 15.000	Nee	Nee	-	-	L: Geen kostenspecificatie + niet gespecificeerd welk deel handhaving betreft	€ 816,-
26	ECLI:NL:RBDHA:2017:7753	BZ - G1	€ 8,770,17	Ja	Nee	Nee	Nee	VT: Geen verweer gevoerd	€ 8,770,17
27	ECLI:NL:RBDHA:2017:7753	BZ - G2 & G3	€ 17,540,34	Ja	Nee	-	-	C: Partijen over en weer in het ongelijk gesteld	-
28	ECLI:NL:RBDHA:2017:7418	BZ	-	-	Nee	-	-	C: Partijen over en weer in het ongelijk gesteld	-
29	ECLI:NL:RBDHA:2017:6743	BZ	-	Ja, maar niet tijdig	Nee	-	-	L: Geen ontvangstbewijs kostenspecificatie door wederpartij	€ 904,-
30	ECLI:NL:RBOBR:2017:2833	KG	€ 109.412,73	Ja	Ja	Ja, overschrijding IT	Ja	M-IT: Geen motivatie voor overschrijding IT dus IT zijn R&E	€ 25.000,-